No. 9. Donderdag 26 Februari 1920. 20ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD” HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

„OOST EN WEST”

Leden, Afdeelingen, Hoofd- en Dagelijksch Bestuur.

Dagelijks komt het voor, dat leden niet rechtstreeks onder het Hoofdbestuur ressorteerende, zich met aangelegenheden der Vereeniging betreffende, wenden tot dat bestuur. Hoezeer er ook op uit om den leden in alle opzichten ter wille te zijn, is dit toch niet de juiste weg, en leidt tot vertraging en onnoodige kosten, omdat die brieven of briefkaarten weer ter behandeling naar de afdeelingen, waartoe de leden behooren, moeten worden gezonden.

Het komt ons dan ook voor, dat het niet overbodig is een resumé te geven uit de Statuten der Vereeniging en het Huishoudelijk Reglement van het Hoofdbestuur, met eenige toelichtingen, opdat men van positie, werkkring en taak van Leden, Hoofdbestuur en Afdeelingen op de hoogte kome.

Het doel van „Oost en West” is: den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, (thans in de eerste plaats dien band te behouden, te doen blijven voortbestaan) en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder.

Voor wat betreft de wijze, waarop onze Vereeniging tracht dit doel te bereiken, voor wat door haar werd en wordt gedaan, verwijzen wij naar het Propaganda-blaadje, gevoegd bij het Kol. Weekblad, van 5 Febr. j.l., no. 6.

Aan de Vereeniging, opgericht door wijlen den Kolonel der Genie, G. E. V. L. van Zuylen, 3 Mei 1899, is rechtspersoonlijkheid verleend.

Het vereenigingsjaar valt samen met het kalenderjaar. Om lid of begunstiger te worden moet men zich wenden tot een lid van het Hoofdbestuur of een afdeelingsbestuur, doch in de practijk kan ook ieder lid eene aanmelding aannemen. Deze aanmeldingen worden overgebracht aan den Secretaris van het Hoofdbestuur voor zoover het leden betreft niet wonende in het gebied eener afdeeling, anders aan den Secretaris der betrokken afdeeling.

In den loop van het jaar, vóór 1 October, als lid toetredende is men de volle contributie over het Vereenigingsjaar verschuldigd. Opzegging van het lidmaatschap moet schriftelijk vóór 15 December van het vereenigingsjaar plaats vinden, bij gebrek waarvan het lidmaat- of begunstigerschap naar het volgende jaar doorloopt.

Alle veranderingen van woonplaats of adres, op peil brengen of verhoogen van contributie, opzegging van het lidmaat- of begunstigerschap, moeten door de leden, tot eene afdeeling behoorende, worden opgegeven aan den Secretaris der afdeeling, door begunstigers en andere leden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur.

De Secretarissen doen hiervan t e n s p o e d i g s t e mededeeling aan den Administrateur van het Orgaan der Vereeniging.

Zooals wij reeds in onze artikelen „Adresverandering”, Kol. Weekbl. van 13 November 1919, no. 46, en „Adresveranderingen en Adressen” in het Kol. Weekbl. van 12 Febr. j.l., no. 7, aangaven, en zooals steeds in het hoofd van dat blad wordt aangegeven, berichte men echter elke verandering van woonplaats onmiddellijk aan den Administrateur van het Koloniaal Weekblad, Heulstraat no. 17, Telefoon Haag no. 4519, dit met het oog op eene richtige bezorging van het Orgaan. Deze Administrateur stelt dan het Hoofd- en de Afdeelings-

besturen met de adresverandering in kennis. Deze werkwijze is wel het eenvoudigste en meest practische, al is het echter niet de reglementaire weg.

(Wordt vervolgd.)

Namens het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur,
De wd. Secretaris,
A. J. GOOSZEN.

Commissie voor West-Indië.

Jaarverslag over 1920.

De samenstelling der Commissie onderging de volgende veranderingen:

Het lid, Prof. Dr. J. Boeke, zag zich door zijne drukke werkzaamheden genoodzaakt het lidmaatschap neer te leggen; daarentegen vond de Commissie den heer Mr. B. de Gaaij Fortman bereid als lid toe te treden.

Door het nederleggen van zijne betrekking als Secretaris van het Hoofdbestuur van „Oost en West" trad de heer E. F. Grooss ook als Lid en Secretaris der Commissie af; in zijne plaats werd benoemd de Oud-Kolonel A. J. Gooszen.

Nog steeds bleef de Commissie verstoken van de medewerking der heeren Van Aalst en van den Brandhof, uit hoofde van hunnen gezondheidstoestand.

Het lid, Prof. Grutterink, nam als vertegenwoordiger van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" zitting in de Kamer van Handelsinlichtingen voor West-Indië.

Vergaderingen werden gehouden op 27 Februari, 19 April, 26 Juli en 20 December.

In de bijeenkomst op 19 April was de Commissie in de gelegenheid kennis te maken met den heer O. L. Helfrich, benoemd Gouverneur van Curaçao en zijne echtgenoote, voor hun vertrek naar de kolonie.

Op 26 Juli zag de Commissie haar lid, den heer Kasteleyn, teruggekeerd van zijne reis naar Suriname, opnieuw in haar midden.

Vernomen hebbende, dat de geringe deelname van handel en nijverheid der Nederlandsche Koloniën aan de dit jaar gehouden derde Jaarbeurs te Utrecht de aandacht van bezoekers, ook uit het Buitenland, had getrokken, wendde de Commissie zich tot den Minister van Koloniën met het verzoek telegraphisch de tusschenkomst van de Gouverneurs der West-Indische Koloniën in te roepen, ten einde, ieder in zijn ressort, de betrokken personen en lichamen op het belang van deze aangelegenheid te wijzen.

Aangezien tegen de inwilliging van dit verzoek bezwaar bleek te bestaan, richtte de Commissie zich per brief tot beide bestuurshoofden; de daarop ontvangen antwoorden zijn weergegeven in het Koloniaal Weekblad van 20 November 1919, no. 47, onder het hoofd: „Onze Koloniën op de Nederlandsche Jaarbeurs".

In het belang van den afzet van voortbrengselen van huisvlijt bleef de betrokken sub-Commissie zich beijveren; verwacht mag worden dat de oprichting der Vereeniging „Huisvlijt" op Curaçao aan dit belang ten goede zal komen.

W. J. COHEN STUART,
wd. Voorzitter.
A. J. GOOSZEN,
wd. Secretaris.

Vreemd Bewind op Eigen Bodem.

Over dit onderwerp hield de heer J. E. Stokvis op 21 Februari j.l. om 7.30 u. n.m. in het „Gouden Hoofd" te 's-Hage eene lezing voor de Indische Vereeniging.

Spr. zegt, dat het koloniale vraagstuk plichten oplegt aan de overheerschers, veel vraagt van de overheerschten. De Westerling vertoeft slechts in 't Oosten met het denkbeeld terugkeer naar eigen bodem in 't hart. Hun toestand daar is eene van onnatuur. Toch zijn zij de overheerschers. En de overheerschten, die er thuis zijn, worden er beschouwd als minderwaardigen. Toch was dit vroeger een groot en machtig volk; zie hun bouwwerken eens, hun heldendichten. Wat bleef er van over? Volgens spr. slaven, hoogstens belangwekkende slaven. Een vreemde beschaving wordt hen opgedrongen. Zeker, de druk van eigen ras is ook zwaar, denk aan den Arabier, den hadji. Maar toch voelen zij den drang naar vrijheid in eigen land en wenschen niet de vreemde beschaving en ontwikkeling. Het zou zelfbedrog zijn van den Westerling te meenen, dat zij in hun zorg voor ons heil weldoen.

Spr. haalde uitspraken in Britsch-Indië daarvan aan. Zelfs uit de 18e eeuw. De Britten beweren, dat zij een einde maakten aan den voortdurenden onderlingen stijd en vrede brachten.

De grief van den Oosterling is niet alleen de terugstelling, doch voornamelijk het niet baas zijn op eigen bodem; „vreemd bewind op eigen bodem!" 't Is een verschijnsel de geheele wereldgeschiedenis door, waar nationale baat- en eerzucht zich niet bekommerde over den overheerschte. Zeker de rijkdommen uit den bodem behooren ten nutte te komen aan 't algemeen, doch dit door internationaal verkeer. Vreemde overheerschers richtten zich langs de beste wegen naar de rijkste landen. Vroeger en thans ook nog. De koloniale kwestie is eene economische distributie-kwestie.

Wordt de overheerschte sterk genoeg, dan houdt iedere maatstaf tot overheersching op. Beschavingsleer is misleiding, deze zou zich niet slechts tot de mooiste en rijkste landen wenden. Echter de wapenen van den overheerscher worden ten slotte geslepen tot wapenen tegen hem zelve. De spoorwegen brengen hem voordeel, maar den overheerschten bewegingsvrijheid. Nijverheid en culturen vragen om geschoold personeel. De pers dringt thans ook tot den overheerschte door. Het kennen van het Nederlandsch overbrugt een kloof, brengt de rassen tot elkaar. Iedere blanke in de koloniën moet staan aan de zijde van den overheerschte. Zonder het geld, dat thans aan de koloniën onttrokken wordt, is voor deze zelve geen ontwikkeling mogelijk. Dat geld moet er zijn voor onderwijs en volksontwikkeling.

Spr. ging na hoe verschillende koloniale mogendheden hunne functies opvatten. Vroeger was het begrip koloniën identiek met bezit en winst. Ook art. 1 der Nederlandsche Grondwet spreekt van bezittingen. Uitspraken in die richting van Raffles in 't begin der 19e eeuw en van verschillende staatslieden in 't midden dier eeuw werden geciteerd. Spr. zegt, dat al durft niemand dit thans naar buiten te verdedigen, het feit blijft bestaan. 't Cultuurstelsel is uit, doch de winsten uit Indië gaan thans niet meer in de schatkist, doch in de brandkasten van particulieren. Men raadplege slechts de verslagen van in- en uitvoerrechten. De export overtreft ruim den import. Uit de Indische winsten worden Nederlandsche uitgaven als spoorwegen, bruggen enz., bestreden, in Indië zelve worden die werken betaald uit de huishoudkas. Die huishoudgelden behooren ten bate te komen aan diegenen, die ze opbrengen; buitengewone uitgaven behooren uit buitengewone middelen bestreden te worden. Thans gaan de Indische leeningen er grif in.

De Indische beweging vindt haar oorzaak in de begane Regeeringsfouten. Spr. betoogde, dat alleen de Oosterling zou weten hoe hier thans gehandeld zou moeten worden en daarom geen Westersche inmenging moest dulden. Men moet geschieden samengaan. Het koloniaal probleem is een machtsprobleem, doch ook deze twee kunnen samengaan. Voor den overheerschte geldt niet in de eerste plaats welzijn, doch vrijheid. Spr. is sociaal-democraat en staat als zoodanig tegenover het kapitaal, dus ook tegenover het Westersch systeem. Van het kapitaal zal de overheid nimmer medewerking erlangen. Het

produceeren geschiedt thans slechts ter wille van persoonlijk voordeel, zonder dat de gemeenschap er door gebaat wordt.

Na de pauze ontwikkelde zich een levendig debat. De heer Mooyen was van meening, dat van Indië geen sociaal-democratisch maar, in het belang van het land zelve, zelfs voorloopig een kapitalistisch standpunt moet worden ingenomen. De heer Soerjo Poetro is het over 't algemeen met spr. eens, doch uit een ethisch-sociale politiek in den geest als door Prof. Snouck Hurgronje voorgestaan. Een geestelijke annexatie der bevolking, anders zal geleend moeten worden en komt vreemd kapitaal naar Indië. Een ander heeft het over het koloniale uitbuitingssysteem, weer een ander verzet zich tegen de aangehaalde, doch verandere uitspraken. Veel veranderde, ook de uitspraken der schrijvers. Nog een ander zegt, dat niet steeds winst doch ook andere motieven, als het zoeken naar betere wei- en cultuurgronden, begeerte naar macht, strijd voor het geloof, tot overheersching voerden. Ook een strijd om afzetgebieden, grondstoffen, enz. Hoe de oplossing moet zijn, durft spreker niet te zeggen. Echter het kapitalisme moet vaarwel gezegd worden — vervangen door coöperatie. Er valt nog zooveel te doen, dat er nog voldoende ruimte is voor particulier initiatief.

De heer Stokvis zegt, dat de sprekers het hem niet gemakkelijk gemaakt hebben, hij wierp één probleem de zaal in en kreeg er wel tien terug. Dit is te veel om op in te gaan. De economische of de cultureele factor moet op den voorgrond staan. Het Westen geeft gemak, het Oosten geluk!

De Indonesiër moet waardeeren de technische vooruitgang gebracht door de Westersche beschaving. Socialisme beteekent niet persé staken. Het dualistisch bestaan in Indië is een gevolg van het kapitalisme en zal eerst daarmede eindigen. Zouden Java en Indië zelfstandig willen zijn, dan zou 't wereldverkeer moeten stilstaan, groot-industrie haar intrede hebben gedaan. Aan de volksopvoeding zal nog veel gedaan en door de groot-industrie ten bate van de gemeenschap gebracht moeten worden. Hoe het socialisme er in de toekomst uit zal zien kan niemand zeggen, hoogstens schatten. Echter de gemeenschap moet de beschikking hebben over de productie.

De voorzitter dankte daarna den spreker voor zijne voordracht; de aanwezigen voor hunne belangstelling.

Kolonel Gooszen, wnd. Secretaris van „Oost en West", vroeg daarna het woord. Hij hield zich buiten het debat. Hij was het met spr. eens dat Indië en Nederland moesten blijven samengaan, omdat zij elkander noodig hebben. Van het gescheiden samengaan zal eerst sprake kunnen zijn, als Oost-Indië zich zoodanig zal hebben ontwikkeld, dat daaraan, evenals aan West-Indië, autonomie kan worden verleend. Dat het de Regeering daarmede ernst is, daarvan getuigt de aanwezigheid van de leden der Indische Vereeniging hier te lande en hier ter plaatse. Hij vestigde de aandacht op de vereeniging „Oost en West", die er naar streeft den band tusschen Nederland en Oost- en West-Indië te versterken, thans zelfs dien te behouden en hier te lande studeerende Indonesiërs en Nederlandsch-Indische bedienden tegemoet komt. De laatsten hebben een Tehuis; blank tracht hen daar het leven aangenaam te maken door voordrachten, muziekavondjes, enz. en wat deed en doet bruin voor zijn rasgenooten? „Oost en West" is arm, heeft steun noodig en waar wij hetzelfde willen, kunnen wij door aansluiting en samengaan méér bereiken dan tot nu toe het geval was. Spr. wil geen lijst laten passeeren, doch geeft het denkbeeld in overweging.

De voorzitter dankt en belooft dit te zullen doen. Hij releveert echter, dat door de Indische Vereeniging meermalen de aandacht van den gedelegeerde der studie-commissie, den heer Hietink, op aankomende Indonenische jongelieden werd gevestigd en zij ook zelve deze hielp en steunde. Hierna werd de vergadering gesloten. G.

Nederl.-Ind. Officiers-Vereeniging.

De nieuw gevormde afdeeling 's-Gravenhage van N. I. O. V., zie het Kol. Weekbl. van 12 Febr. j.l., no. 7, hield reeds Zaterdag 21 Febr. d.a.v. om 2.30 uur nam. in het „Gouden Hoofd" te 's-Hage haar Eerste Algemeene Vergadering.

Een 34-tal leden waren opgekomen. De voorzitter van het Voorloopig Bestuur opende de vergadering en heette de aanwezigen welkom. Een uittreksel uit de Statuten van N. I. O. V. en van het Huishoudelijk Reglement voor de Vertegenwoordiging in Nederland, benevens een Concept Huishoudelijk Reglement voor de afdeeling werden rondgedeeld. Na voorlezing en artikelsgewijze toelichting, werd dat met algemeene stemmen aangenomen en gearresteerd.

Vervolgens werd overgegaan tot het verkiezen van een afdeelingsbestuur. De leden van het voorloopig Bestuur deelden mede, dat waar zij hier te lande dienst deden, zij geen tijd hadden, om anders dan als commissaris in het bestuur zitting te nemen, met verzoek daarmede rekening te willen houden. Verlofgangers hadden meer tijd. Gekozen werden als Voorzitter de luit.-kolonel der Inf. E. A. Ebbink, als Secretaris-Penningmeester A. J. C. van der Kuyl, 1e luit. mil. adm. en als Commissarissen de majoor-intendant A. de Wit, de kapitein van den Generalen Staf A. F. M. Winter en de kapitein der Inf. J. A. C. Bannink, welke allen verklaren hunne benoeming te aanvaarden. Den wnd. Voorzitter wordt verzocht de leiding der vergadering te behouden.

Daarna wordt het woord gegeven aan kapitein Bannink. Spr. gaat uit van de veronderstelling, dat de in het Orgaan, omtrent de tractements- en pensioenkwestie gepubliceerde rapporten, den hoorders bekend zijn.

Als grondslag is aangenomen aansluiting bij de regelingen, geldende voor burger-ambtenaren. Spr. acht dit echter niet voldoende. Er zijn ten opzichte van officieren eigenaardige verschillen en bezwaren.

Zoo is het aanvangstractement van een 2e luitenant, nominaal f 300, — in werkelijkheid — na alle kortingen — f 162, — te weinig om er gehuwd van te kunnen leven. De Regeering zou eerst nagaan hoe dit zal worden voor en bij burger-ambtenaren.

Over de verlofstractementen, zegt spr., dat deze op den leest van die der burger-ambtenaren geschoeid zijn, doch waar deze ambtenaren daarmede niet tevreden zijn en zelfs 75 pct. verhooging vroegen, zal dit ook voor officieren moeten gelden. Op welke schaal dit zal moeten geschieden, ware aan den Minister over te laten.

Verder de tractementsregeling der hier te lande te werk gestelde officieren. Moet dat zijn het verlofstractement en eene toelage, dan wel aansluiting bij de tractementen der Nederlandsche officieren met eene toelage, als thans per jaar f 400 voor een luitenant, f 600 voor een kapitein en f 800 voor een hoofdofficier? Spr. is voor eene aansluiting bij de tractementen der verlofgangers, immers iedere verlofganger kan het overkomen, dat hij hier te lande in dienst wordt gesteld.

Dan de pensioensregeling, voor allen, ook de nog actief dienenden, van zoo groot belang, omdat het ook hun toekomst is!

Hadden wij tot nu toe het vaste pensioen overeenkomstig den rang, de Indische Commissie stelde voor aansluiting bij de regeling voor burgerambtenaren. Dit zou zijn 3 maal het laatste maandtractement, hetgeen voor kapiteins en majoors naar boven werd afgerond. Echter bij de burger-ambtenaren werd de schaal reeds gebracht van 3 op 4 maal het laatste maandtractement. Waarom werd daar niet bij aangesloten?

Wat het verlofstractement betreft, moet dit zoodanig zijn, dat de verlofganger zijn verlof in opgewekte stemming, en niet in zorg, kan doorbrengen. Juist om op te frisschen wordt verlof verleend.

Wat de pensioenskwestie betreft is aansluiting bij de burgerregeling moeilijk, omdat een niet voor bevordering geschikt geacht officier de gelederen moet verlaten en niet door doordienen zijn dagelijksche zorgen verminderen en zijn pensioen vermeerderen kan.

Spr. zou zijn voor geheele aansluiting bij de civiele regeling met terugwerkende kracht. De positie en toekomst van den officier moet aantrekkelijk gemaakt worden, anders wordt men geen officier meer. Dat is de tijdgeest.

Vervolgens worden eenige ondergeschikte punten te berde gebracht, waarin Indische officieren en ambtenaren bij ambtenaren hier te lande achter staan, zooals verhuiskosten, bij ziekte, hoe lang ook, behoud van vol tractement, bij afbreken van de carrière door afkeuren vóór het ingaan van het pensioen nog 1 jaar, en 2 jaar 70 pCt. van dat tractement.

Na de pauze worden de punten groepsgewijze besproken. Men is er voor zich tot de hoofdzaken te bepalen en aansluiten bij de bevoegdheid der vertegenwoordiging in Nederland.

Tengevolge hiervan wordt het punt aanvangstractement van 2den luitenant teruggenomen.

Wat de verlofstractementen betreft, zijn deze voor burgerambtenaren onvoldoende, dan zijn zij dat ook voor officieren. Verhooging kan gevraagd worden niet als vereeniging doch bij collectief request.

De voorzitter releveert de geschiedenis van de bezoldiging bij te werk stellen hier te lande.

Er zijn verschillende gezichtspunten. N. I. O. V. diende een rapport in op basis: aansluiten bij bezoldiging Nederlandsche landmacht met toelage. Beter is de zaak thans te laten rusten.

Over de pensioensregeling ontwikkelde zich een levendig debat, waarbij verschillende gezichtspunten tegenover elkaar gesteld werden. Aangezien men niet tot een resultaat kwam en het toch een kwestie van zoo belangrijken en ingrijpenden aard is, werd besloten ze commissionaal te maken. Zoodra de commissie met haar rapport gereed zal zijn,op bekwamen zelfs zeer veel spoed wordt aangedrongen — zal een nieuwe vergadering belegd worden, waarbij de voorzitter hoopt, dat de belangstelling zal zijn als nu. Ook de kwestie van het collectief kan dan te berde worden gebracht.

De secretaris-administrateur van de Vertegenwoordiging in Nederland van N. I. O. V. de heer J. A. Soetens, Buys Ballotstraat 15 Den Haag, verzocht den leden, om kosten te besparen, hunne contributie hem kwartaalsgewijze te willen overmaken: *f* 3.— voor een luitenant en *f* 4.50 voor een kapitein of hoofd-officier.

De nieuwe Voorzitter zegt daarna het voorloopig bestuur dank voor hetgeen het in dien korten tijd verricht heeft. Beveelt zich van de zijde der leden voor dezelfde belangstelling aan.

Kapitein Winter dankt en geeft den presidentshamer over, hij hoopt, dat de afdeeling zal bloeien. Echter niet alleen het bestuur, maar ook de leden moeten werken. Niet alleen materieelen (als contributie voor de afdeeling is — buiten die aan de vertegenwoordiging — *f* 3.— 's jaars, dus voor beiden samen *f* 15.— voor een luitenant en *f* 21.— voor een kapitein per jaar. G.) — doch ook moreelen steun. Maakt propaganda, werkt voorstellen uit en brengt deze voor.

Zóó alleen kan men er komen. G.

N a s c h r i f t. Van deze gelegenheid maakte de wn. Secretaris van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" gebruik de aandacht op die Vereeniging te vestigen. Als er geen band meer is tusschen Nederland en Koloniën, hebbben al de hier gevoerde besprekingen geen zin omdat men aangewezen is op de Indische middelen en deze er dan niet meer zijn. Om dien band te behouden moeten we ons dus, ook voor ons zelf willen vereenigen en trachten dezen te versterken. 14 nieuwe leden traden toe.

Losse Opmerkingen.

XV.

De heer Aaij citeerde met instemming in het nummer van 19 Februari j.l. een uitlating van den heer Muurling in den Volksraad van 28 November:

„Maar de planter moet niet aansturen op verscherping van tegenstellingen, maar op verzachting daarvan door verbetering van arbeidsvoorwaarden en door menschwaardige behandeling. Onverstandige uitingen als op plantersvergaderingen in den laatsten tijd vernomen, dringen in den huidigen tijd ook tot de bevolking zelve door en winden de gemoederen op. Dat men dit bedenke!"

Waarop de heer Aaij vervolgt:

Nu moet volgens insiders de toestand bij de Preanger-cultures heel wat beter zijn dan bij de suikercultuur. De loonen vooral zijn hooger, maar ook hier zijn het w e e r eigen landslieden, de mandoers, die den dommen koelie nog altijd wat van zijn zuur verdiend loon weten af te troggelen. Soort over soort is niet altijd genade.

Het woordje „weer" is door mij onderstreept.

Ter illustreering van deze betere toestanden in de Preanger diene de mededeeling, dat de directeur van de Bandoengsche kininefabriek over het afgeloopen boekjaar *f* 475.000 (een half millioen minus 25 mille!) aan tantième toucheerde, welk cijfer ik echter niet uit de boeken heb kunnen controleeren, doch gehaald heb uit gesprekken met eenige absoluut geloofwaardige planters in de Preanger.

Wèl heb ik èn bij de werkgevers èn bij de betrokken werknemers en werkneemsters het feit kunnen constateeren (in December 1919), dat op ondernemingen boven Garoet vrouwen werken als theeplukster van des morgens 6 tot des middags 2 uur *voor dertien centen per dag.*

En dat mannen zwaren veldarbeid verrichten (patjollen, enz.) van des morgens zes tot des middags vijf uur *voor vijf en twintig centen per dag.*

De namen dezer ondernemingen, mitsgaders hunner directies, staan in m'n notitieboekje.

Bovendien werken er ook zéér jeugdige kinderen voor ongeveer de helft van die bedragen!

Voor wat betreft de onderstreping van het woordje „*weer*" in bovenaangehaalde zinsnede, herinner ik hier aan meerdere berichten in de Indische pers, dat *employé's* (d. z. geen mandoers, maar Europeanen of Indo-Europeanen!) wel eens *minder* loon uitbetalen dan in de boeken voorkomt, zoodat ze b.v. voor hetzelfde totaal-loon véél meer koelies aan 't werk hebben dan de buitenwacht berekent!

Of...... de zuur verdiende centjes van den dommen koelie in eigen zak stoppen!

Wie kennissen heeft onder „arbeidsinspectie" informeere eens naar dergelijke staaltjes!

Soort over soort is niet altijd genade! Accoord! Maar soort over ander soort is meestal heelemaal geen genade! Vooral niet op afgelegen buitengewesten...

* * *

De heer K(arel) W(ijbrands), een van de weinige Europeesch-Indische journalisten, die *precies* voor zijn brute meening uitkomt — en die meening meermalen op zeldzaam duidelijke wijze neerschrijft — bracht, blijkens het „N. v. d. D. van N.-I." van 3 Januari, een bezoek aan de Roomsch-Katholieke kweekschool tot opleiding van inlandsche onderwijzers te Moentilan (nabij Djockja). Hij vergeleek de salarissen der abiturienten dezer kweekschool met die der Normaalschool. Die van de Normaalschool (5 jaar lagere school en 4 jaar normaalschool) worden onderwijzer 2e kl. aan inlandsche scholen met aanvangsinkomsten van *f* 36 per maand!

Die van de R. K. kweekschool te Moentilan (6 jaar Nederlandsch onderwijs en 6 jaar kweekschool) worden onderwijzer aan Hollandsch-Indische scholen op een aanvangssalaris van *f* 60 per maand.

Duurtetoeslagen etc. in beide getallen inbegrepen.

Beide aanvangssalarissen noemt de heer K. W. terecht belachelijk laag. Maar bij het *f* 60 salaris van de Christenen schrijft hij de volgende openhartige verzuchting:

„En het gevolg is dat deze goede krachten, meerendeels Christen-jongelieden, voor het inlandsch onderwijs verloren gaan, waar zij zulk een wenschelijk tegenwicht konden vormen tegen „nationalistische" heerschappen.

Dit is de ware Regeerings-zuinigheid...... die de wijsheid wel eens bedriegt!"

Men zal zich herinneren dat ik het meermalen gehad heb — ook in dit blad — over *de leer van de kern en het tegenwicht*, zooals die in het Indische leger wordt toegepast en die door Z.E. den Legercommandant in den Volksraad werd ontkend!

Regeeringspersonen moeten — uit den aard hunner betrekking — somwijlen de taal gebruiken om hunne gedachten te verbergen!

Journalisten staan daarin „vrijer".....

* * *

Een administrateur van een der Insulinde Oliefabrieken schreef mij het volgende:

„Wij betalen de koelies zwaar, hoewel hun ar-„beidsprestatie gering is.

„Om de menschen aan te moedigen geregeld op „'t werk te komen, had ik bepaald, dat wie geen „enkelen dag in de week verzuimde één dag loon „extra zou krijgen. Van de 35 man (één ploeg) wa-„ren er twee, die dit werd uitbetaald.

„Daaruit viel het bewijs te leveren, dat ik te veel „betaalde, want de Maleier is zoo lui, dat als hij „voor één dag eten heeft, hij dien dag niet gaat „werken.

„De mannen zijn geen hoofd van 't gezin en alles „behoort de vrouw, die haar man ook te eten geeft. „Je ziet dan ook weinig mannen werken; wèl daar-„entegen veel den geheelen dag in de lapan (wa-„rong) lummelen.

„En dat komt, omdat de natuur die menschen te „rijk gezegend heeft.

„Een strijd om het bestaan, zooals wij die kennen, „is voor hem terra incognito."

* * *

Wèl is het voor de leiders van de zgn. Indische beweging een ontzaggelijke taak om de reusachtige Indische massa politiek „bewust" te maken!

Er werd door den heer Stokvis in zijne voordracht voor de Indische Vereeniging op 21 Februari j.l. op gewezen, dat de „economische" bewustmaking (m.a.w. de dubbeltjes-kwestie) *te* veel op den achtergrond staat!

„Politiek" zonder duiten leidt tot corruptie, tot extremistische beroepspolitici, tot destructieve revolutionnaire relletjes, enz., waarbij de domme massa onverbiddeliik het gelag betaalt (voor de beroepsleiders) *aan den werkenden overheerscher.*

Wil Indië politiek onafhankelijk worden, dan moeten de Indiërs in de eerste plaats hunne *economische* positie verbeteren. En dat kan niet alleen door contributie te betalen aan revolutionnaire propagandisten, die van de politiek *leven.*

Daartoe zal moeten worden *gewerkt...... gewerkt* met hoofd *en met handen...... gewerkt* aan onderwijs...... aan vakvereenigingen...... aan coöperatie... aan hygiëne (lees Tillema!)...... en aan vele andere factoren, waarin Indië — tot groot verdriet van talrijke onderdanen van de „overheerschende" natie — nog zoo achterlijk is.

Niet de politieke propaganda alléén zal den Indiërs hunne zoo rechtmatig begeerde onafhankelijkheid schenken.

De groote massa, door *arbeid*, hygiëne, onderwijs, enz. tot economischen welstand gebracht, zal aan wantoestanden, als hierboven aangestipt, een eind kunnen maken en dan hare politieke onafhankelijkheid kunnen *afdwingen*!

En dan zal het van de houding van het Westersch kapitaal afhangen, of deze *dwang* gepaard zal gaan met bloedig geweld tusschen blank en bruin.

Of zal de geschiedenis diegenen in het gelijk stellen, die tusschen blank en bruin nog eerst een periode van *geel* voorspellen?

M.i. *terecht* noemde de heer Stokvis het koloniale vraagstuk eene *tragedie!*

Den Haag, 22 Februari 1920.

H. J. VERMEER.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het alcohol-vraagstuk.

Aan een hoofdartikel in de „Loc." van den heer B. Volkers ontleenen wij o.a.: De snelheid, waarmee 's werelds toestanden zich wijzigen, is werkelijk af en toe verbluffend. Men denke slechts aan de verrassend algemeene afsnijding der haarstaarten in het vroeger oer-behoudende China, aan de plotselinge wegschuiving van de Duitsche „Gottesgnaedigen", enz. Het is soms of een frissche luchtstroom plotseling een oude instelling wegvaagt — en nog wel zonder tegenstand van beteekenis. Zoo schijnt tegenwoordig een anti-alcoholwind te waaien. Lazen we niet van de „drooglegging" van Amerika en nu onlangs van de aanstaande behandeling van „local-option" in de Tweede Kamer in Holland?

„Local-option", plaatselijke keuze, beteekent: gemeentelijk zelfbeschikkingsrecht ten aanzien van den drankverkoop. Door een plaatselijk referendum uitmaken, den bestaanden toestand te handhaven, dan wel den drankhandel te beperken of misschien geheel te verbieden.

In Nederland is de nu spoedig te verwachten invoering van plaatselijke keuze ongetwijfeld te danken aan het moeizame streven van de drankbestrijders. Onder hun invloed daalde het gebruik aan jenever enz. per hoofd van de bevolking van ongeveer 10 liter in 1880 tot ongeveer de helft in 1912.

En hoe staat het in Nederlandsch-Indië? Zeer waarschijnlijk is het drankgebruik onder de Europeanen sedert het begin van deze eeuw afgenomen en zeker verminderde het algemeen vrij sterk in de laatste jaren door den gestoorden invoer. Maar gaat men de statistieken na van den invoer en van de binnenlandsche accijnzen vóór den oorlog, dan wordt men onaangenaam getroffen door een sterke toename van het alcoholgebruik, waaruit op te merken valt, dat dit *gevaarlijke genotmiddel* hoe langer hoe meer in den smaak valt van de Inlandsche bevolking. Berekend in alcohol van 50 pCt., bedroeg de toename gedurende 1909 tot 1914 jaarlijks 200.000 liter of bijna 7 pCt., bij een bevolkingsaanwas van 1.1 pCt. Nog sprekender zijn de cijfers van sommige dranken afzonderlijk. De toename van het arakgebruik bedroeg per jaar gemiddeld 9 pCt., van whisky 13 en van bier 14 pCt. Met de door de bevolking zelf gemaakte gegiste dranken is natuurlijk geen rekening gehouden.

Men is nu bezig op Java jenever te maken en er bestaan plannen te Soerabaja een groote fabriek van gedistilleerd op te richten. *Verontrustende verschijnselen!*

Wie weet wat de gevolgen zijn geweest van de invoering van alcohol in Afrika; wie erkent, dat de Indianen in Amerika zoo goed als uitgeroeid zijn door het vuurwater, zal zich bezorgd afvragen: waar moet het heen met Indië? Waarom niet het voorbeeld van Amerika gevolgd en als beschermende maatregel allen invoer en bereiding van gedistilleerd verboden?

Al was het alleen maar een verbod voor de Inlandsche bevolking. Zoo goed als het opium verboden is voor Europeanen en dezen dit verbod geenszins als een vrijheidsbelemmering voelen, evengoed zouden de Inlanders bevrijd kunnen worden van het gevaar, dat hen dreigt door alcoholmisbruik. Local-option is in Indië een onding; de gevaren, die deze economisch zoo zwakke maatschappij loopt, kunnen de Inlanders niet inzien voordat het te laat is. Gouverner, c'est prévoir! *Wie van onze volksraadleden* zal den handschoen in het krijt werpen, wie zal de kampvechter zijn?

Inlandsche ziekenverpleging.

De „Java-Bode" en het „N. v. d. D." namen uit het weekblad „*Indië*" het volgend oordeel over van mej. Dr. Valk, de Europeesche doktores, chef van de *Inlandsche* ziekenverpleging Boedi Kemoelian te

Batavia, over de aspirant-verpleegsters aldaar:

„We heben 44 meisjes in opleiding, dochters van gegoede inlanders, ze hebben een 2e klasse Inlandsche school doorloopen, krijgen een 4-jarige opleiding, waarvan de eerste drie jaren uitsluitend aan ziekenverpleging en het 4e uitsluitend aan verloskunde gewijd zijn. Ze zijn dol op lessen, theorie, maar hun werk......"

„Men zou zoo zeggen, zij als Inlandschen tegenover de Inlanders moesten geheel bezield zijn van innig verlangen om haar volk te helpen en vooruit te brengen. Daar merk je nooit iets van. Ik had b.v. eens een vrouw, die zeer, zeer ziek was. Twee verpleegsters kregen opdracht bij de vrouw te waken en zeer nauwkeurig op pols èn ademhaling acht te geven. Om half 2 werd ik opgebeld: „Dokter, de patiënt heeft geen pols meer". „Waarom roep je mij niet iets eerder? ik kom dadelijk." „Hoeft niet meer dokter, de patiënt is al koud." Zoodra hadden we onze hielen gelicht, de hoofdverpleegster en ik, of ze haalden stilletjes een kussen en sliepen, en de vrouw, waarvoor ze zorgen moesten, stierf zonder eenige hulp! Dit is helaas niet slechts één keer, maar meermalen voorgekomen.

Eens hadden we, om iets anders te noemen, twee kindertjes op de zaal, beide met afzichtelijke wonden. Beiden moesten dagelijks een sublimaatbad hebben, één pastille voor ieder kind. Tien dagen achtereen worden ze apart gebaad; dan op een dag kom ik op de zaal en zitten beide kinderen in één bad met twee pastilles. „Te kort gedaan had ze de kinderen toch niet," zei de verpleegster verontwaardigd, toen ik haar beknorde!

Als ze 't maar even doen kunnen, meteren ze alle kinderen vlug af met één meter, die zonder ontsmet te zijn van 't eene kind naar 't andere gaat. En wij verbazen er ons nog over, dat één geval van dysenterie een heele zaal besmetten kan!

Een klein kindje werd eens binnen gebracht met een zware huidziekte. Het kreeg natuurlijk alles apart, ja de verpleegsters moesten het kind helpen met een ander schort voor en haar handen telkenmale in lysol ontsmetten.

Op een morgen kom ik onverwachts op de zaal en vind de zustertjes erg vroolijk te zamen. Bij het huidzieke kindje in bed hadden ze een ander kind gezet, omdat „het zoo'n aardig spannetje was." Van berouw geen sprake, zelfs niet toen het andere kind eenige dagen later ook besmet bleek.

Het is waar, ze zijn dol op kinderen, maar ze laten een kind kalm alleen sterven, zonder dat iemand er bij zit, zonder dat ze zelfs een scherm om 't bedje zetten, en een kindje met zware keeltuberculose, dat nog maar fluisterend spreken kan, doen ze na, als het om water smeekt, maar geven het niet waarom 't zoo moeilijk vraagt."

Op de vraag of mejuffrouw Valk dan geen toekomst zag in dit werk, gaf zij te kennen, dat ze haar leven toch niet zou wijden aan iets, waar zij geen toekomst in zag. Er was immers reeds vooruitgang. „Er is aan het Inlandsche volk nog zooveel op te voeden en men is nog maar zoo kort geleden daarmee begonnen. *Langzaam gaat het en vele tientallen jaren zullen nog moeten verloopen*, eer wij over de resultaten van het opvoedingswerk ook maar eenigermate tevreden kunnen zijn; maar het komt, daar ben ik zeker van. En in dat geloof doe ik blijmoedig en vertrouwend dat, wat ik doen kan."

De heer K. W. neemt dit oordeel op in het „N. v. d. D." in een hoofdartikel: „*Het dommelende Oosten*". Aan zijn commentaar ontleenen wij o.a.: Het blijmoedig geloof van mej. Dr. Valk, dat er resultaten zullen komen, al zal het, naar zij zich uitdrukt, niet vlug gaan, deelen wij slechts ten halve.

Zoolang het Oosten niet c h r i s t e l ij k is geworden, in woord èn in gedachten, zoolang zal er geene ontwaking zijn. Alleen de Z e n d i n g kan van dit volk van indolenten, een volk van denkende en gevoelende wezens maken, met liefde, met plichtsbesef, met zelfopoffering.

Het is uitsluitend daarom dat de duistere partijen van Revolutie en Anarchie de Zending tegenwerken. Zij is hun gevaarlijkste vijandin.

De Koedoes-zaak.

De heer Z. geeft in het „Soer. Hbl." eenige algemeene beschouwingen over de Koedoeszaak, uit den aard der zaak slechts voor zoover daartoe aanleiding bestaat in verband met het ter terechtzitting geblekene. De dieper liggende oorzaken blijven in het duister; het ligt niet op den weg van den rechter naar die oorzaken te delven, hoogstens kan hij zijn onderzoek tot de aanleiding uitstrekken.

Het staat dan wel vast, dat in de optochten, welke enkele malen door de Chineezen van Koedoes tot uitbanning van den influenzaduivel zijn gehouden, vertooningen voorkwamen, welke beleedigend konden zijn voor het gevoel der Mohamedaansche, althans der Inlandsche bevolking. Het wekt verbazing, dat het bestuur te Koedoes deze grievende vertooningen in bedoelde optochten heeft kunnen toelaten, optochten die zelfs de mesdjid passeerden, te meer daar er te Koedoes reeds lang spanning heeft bestaan, waarvan aan te nemen is dat althans het inlandsch bestuur op de hoogte was. Instede dat bij het passeeren van dien optocht voorbij de mesdjid excessen plaats hadden, zien wij echter den volgenden dag de beestachtige excessen eener blijkbaar georganiseerde volksmassa in de Chineesche buurt.

Men is in gebreke gebleven al dadelijk een onderzoek in te stellen naar de organisatie dier opstandige beweging, die thans niet in rechten vaststaat. Voor ieder onbevooroordeelde is het echter een uitgemaakte zaak, dat de samenkomst der groote volksmassa nabij de mesdjid het gevolg was eener georganiseerde actie. Het maakt al een zeer zonderlingen indruk, dat ook het Inlandsch bestuur te Koedoes naar dit hoogst belangrijk onderdeel der zaak vrijwel geen onderzoek en zeer zeker geen systematisch onderzoek heeft ingesteld. De meest eenvoudige samenwerking tusschen patih en ass.-wedono ontbrak. „Hieraan is het in de eerste plaats te wijten, dat vermoedelijk nimmer behoorlijk licht over deze kwestie zal opgaan. Het moet volkomen uitgesloten worden geacht, dat dit licht nog eens zal kunnen worden ontstoken, dank zij het groot manco aan geschiktheid en energie in diverse lagen van het Inlandsch bestuur," concludeert schr.

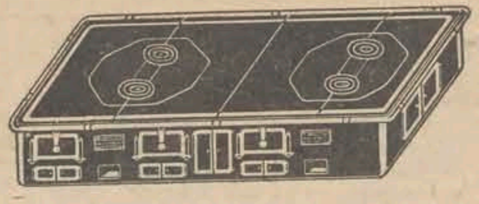
Om te weten of de S. I. schuldig is, is het conditio sine qua non over voldoende gegevens betreffende de organisatie te beschikken. De organisatie zal wel immer in het duister gehuld blijven. Daaruit volgt, dat ook nimmer te bewijzen zal zijn òf de S. I. als zoodanig de hand heeft gehad in de organisatie van het Koedoes-drama. De voor den S. I. minder aangename consequentie hiervan is, dat ook zijn onschuld in deze richting nimmer zal blijken. Over de diepere oorzaken van het drama, de organisatie en den aard der leiding zwijgt ieder als het graf.

Ter terechtzitting komt men herhaaldelijk sterk onder den indruk, dat het inlandsch bestuur eigenlijk bang was — en wellicht nog is — voor den S. I. De bijwoning der S. I. vergadering door den patih den dag nà de vechtpartij bij den optocht, dus op den morgen van den ongeluksdag, waar het ging om een zuivere bestuursbemoeienis, moet tengevolge hebben gehad, dat de S. I. zich nog meer ging beschouwen als een leidende macht, waaronder ook inlandsche bestuursambtenaren zich gewillig bukten.

Het onderzoek heeft niet kunnen bewijzen of de S. I. qua organisatie, schuldig moet worden verklaard; niettemin heeft het zonneklaar doen blijken: „*dat de leidende figuren uit de kringen van den S.I. ook een leidende rol in het Koedoes-drama hebben gespeeld.*" Op de bank der beklaagden zitten: van den S. I., de vice-president, de adviseur, een commissaris, de adj.-secretaris, de president van kring Prawoto, de mandoer van het kantoor en niet minder dan tien leden, te Koedoes zeer bekende kiahis, godsdienstleeraars en hadji's.

Het Islamitisch karakter der gebeurtenis treedt vooral door dit laatste sterk op den voorgrond. Onder laatstbedoelde tien leden van den S. I. vindt men den vice-voorzitter en eenige onderwijzers der Arabische schoolvereeniging en het staat vast, dat deze lieden over grooten invloed beschikken.

De heer Z. besluit: „Wij achten ons niet gerech-

tigd in onze conclusies verder te gaan. Wanneer de voornaamste vragen inzake Koedoes onbeantwoord moeten blijven, dan is dit alleen te wijten aan de hoogst gebrekkige en verwarring stichtende wijze, waarop door inlandsche ambtenaren, al of niet bevangen door S. I.-vrees, het voorloopig onderzoek is gehouden. Uit het feit, dat de leidende S. I.-figuren een leidende rol in het Koedoes-drama speelden, trekke ieder overigens de conclusies, welke het gezond verstand hem voorhouden. Wij herhalen: het vonnis inzake Koedoes is nog niet geveld. Het laatste en hoogste woord is aan den rechter. Wij gaan slechts, naar hetgeen uit de ten laste legging en het tot dusver ter terechtzitting behandelde bleek, op onze journalistieke meening af."

UIT DE INDISCHE PERS.

Een moeilijke beslissing voor den Rechter te Medan (Oostkust van Sumatra). De Raad van Justitie te Medan had op Dinsdag 4 November 1919 de strafzaak te behandelen van den inlander Saloen, een jongen van 13 jaar, die beschuldigd werd van moord, gepleegd op een Europeesch meisje van 7 jaar, ten einde zich te wreken over de ondervonden bejegening van de zijde van den vader van het meisje, den heer v. O., administrateur van de onderneming Poelaü Ramboeng. Deze had hem nog wel als „Anak mas" (aangenomen zoon) aangenomen.

Beklaagde had een stuk bamboe in den mond van het meisje gestoken, aan de gevolgen waarvan zij overleed.

Volgens het onderzoek liep Saloen 4 dagen, nadat de moord in de maand Juni 1919 op de onderneming had plaats gehad, met het geheim van de misdaad rond.

Dáár zocht men te vergeefs naar het kind en toen ging beklaagde naar mevrouw v. O., zeggende dat hij een doekoen (vrouwelijke inlandsche geneeskundige) wilde raadplegen om te weten te komen waar zijn speelkameraadje zich ophield. Toen dit verzoek werd toegestaan, keerde beklaagde spoedig terug met de mededeeling dat de vader van de doekoen verklaard had dat het kind in het bosch sliep, waarop naar de aangewezen plek werd gegaan en het slachtoffer dood en in zóódanigen toestand werd aangetroffen dat vele vleeschelijke deelen van het lichaam reeds door dieren en insecten waren aangevreten.

Bij het voorloopig onderzoek, dat zeer ernstig werd geleid, ontkende beklaagde eerst iets van de zaak te weten, doch ten slotte viel hij door zijn eigen verklaringen door de mand en erkende het misdrijf te hebben gepleegd als vergelding voor het hartzeer dat hem van de zijde van den vader van het meisje was toegebracht. Hij had het meisje naar den rivieroever gelokt, daarna in het water geduwd en vervolgens in het bosch gedood.

Of beklaagde geweld had gepleegd op het meisje kon door den geneesheer Dr. Dommering niet worden geconstateerd, aangezien het lijk in beschadigden toestand werd aangetroffen.

Als inlander was beklaagde natuurlijk voor zijn dagelijkschen Rechter, den Landraad, gebracht, doch aangezien deze niet anders kon beslissen dan hem ter beschikking van het Bestuur te stellen, ten einde hem, met het oog op zijn jeugdigen leeftijd, te doen opnemen in een verbeteringgesticht, achtte de Raad van Justitie het noodig dat een nader onderzoek werd ingesteld.

Deze Raad riep de hulp in van Dr. Dommering, die een uitvoerig rapport indiende en tot de conclusie kwam, dat de geestvermogens van den beklaagde in goeden toestand verkeerden. Hij wist het gebruik van geld zeer goed, was op de hoogte van eene dagverdeeling en de kennis van tal van zaken, die niet op de scholen geleerd worden, was hem niet vreemd.

Het verschil tusschen goed en kwaad kon hij echter niet begrijpen, het gevoel van berouw kende hij niet, evenmin als dat van medelijden en de slotsom van den geneesheer was, dat Saloen een geboren misdadiger was.

De vraag, welke straf moest worden opgelegd, was niet gemakkelijk te beantwoorden, doch vast stond, dat beklaagde, die in vóórarrest was, niet vrij meer in de gemeenschap kon rondloopen.

Gevangenisstraf werd niet geschikt geoordeeld, met het oog op den jeugdigen leeftijd en waardoor hem de gelegenheid werd ontnomen zich te beteren.

Het was echter mogelijk, dat beklaagde ouder was dan 13 jaar en misschien wel 17 jaar of althans boven de 16 jaar kon zijn, doch toen de voorzitter van den Raad van Justitie deze vraag aan den geneesheer stelde, kon hij daarop niet stellig antwoorden en was hij van meening, dat plaatsing in een verbeteringgesticht voor zeer langen duur en onder streng toezicht voor den beklaagde de beste oplossing was.

De adviseur van de vereeniging „Pro Juventute", Mr. van Unen, wees op de provocatie van de zijde van den heer v. O., ten gevolge waarvan de beklaagde hem wilde treffen in zijn kind, zoomede op de bekentenis en op de misdrijven, die de kinderen in Europa ook dikwijls begaan. En aangezien hij van oordeel was, dat beklaagde in den toestand verkeerde, dat hij zich in den loop der jaren wel kon verbeteren, adviseerde ook hij tot opname in een verbeteringgesticht onder strenge tucht en voor langen tijd.

Het is te hopen, dat het gesticht daartoe in staat zal zijn, zegt de schrijver in de *Sinar Hindia* van 13 November 1919.

Gevecht tusschen Amboneesche en Menadoneesche militairen te Poerworedjo (Java). Op 10 November 1919 werd een Ambonsch soldaat op den grooten weg te Poerworedjo door een aantal Menadoneesche militairen omringd en met een kapmes zoodanig toegetakeld met 7 wonden, dat hij in het militair hospitaal werd opgenomen.

De wonden waren wel ernstig, doch niet doodelijk.

Toen de Menadoneezen in de kazerne terugkeerden, werden zij in arrest gesteld en stelden de wederzijdsche landgenooten zich partij, doch het kader wist de hoofdmannen te kalmeeren, terwijl de militaire autoriteit door consigneeren herhaling van conflicten trachtte te voorkomen.

(*Sinar Hindia*, 13 Nov. 1919).

Tentoonstelling van Mangga-vruchten. Door de vereeniging „Mardi Korno" te Bangil (Java) werd op 2 November 1919 eene tentoonstelling van Mangga-vruchten gehouden in het residentiehuis te Pasaroean.

Bij die gelegenheid werd door vele heeren het woord gevoerd, die allen den vooruitgang op dit gebied prezen.

Er waren 90 soorten van Mangga tentoongesteld.

Men hoopt op samenwerking met het personeel van de Gouvernementstuinen, waardoor de ontwikkeling van deze vruchtenteelt zeer zou worden bevorderd.

Het aantal bezoekers steeg tot 13000 De mantri-Goeroe van de Hollandsch-Inlandsche school hield eene voordracht over de verbetering van de vruchtenteelt. (*Sinar Hindia*, 17 Nov. 1919).

Het N.-I. Gouvernement als handelaar. In de *Poewarta Soerabaja* van 20 November 1919 wordt protest aangeteekend tegen het feit, dat de Indische regeering zich, behalve met de voedselvoorziening, nu ook al gaat bemoeien met den handel in Amerikaansche schrijfmachines.

Bij circulaire is n.l. bepaald, dat de Indische firma's, die Amerikaansche schrijfmachines invoeren, deze moeten aankoopen bij het gouvernements-inkoopbureau in Amerika, ter voorkoming van prijsopdrijving.

De bij dezen handel betrokken handelaars te Weltevreden en Soerabaja hebben dientengevolge een rekest aan de Regeering ingediend en tegen den Regeeringsmaatregel bezwaren ingebracht en er o.m. op gewezen, dat de duurdere prijs van de schrijfmachines (100 pCt.) hoofdzakelijk een gevolg is van de hooge transportkosten.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het conflict tuschen de Noordelijke en Zuidelijke partijen in Groot-China. In het Koloniaal Weekblad

van 1 Januari 1920, No. 1, werd het een en ander medegedeeld met betrekking tot de pogingen, welke door den President der Chineesche Republiek in het werk zijn gesteld om eene toenadering tusschen de Noordelijke en Zuidelijke partijen in Groot-China in het leven te roepen.

De gedelegeerde van de Noordelijke partij, de heer Wang Yitang, zou met den gedelegeerde van de Zuidelijke partij, den heer Tang-Shao-Yi, samenkomen, terwijl de conferentie te Shanghai zou worden gehouden.

Toch schijnt het met die besprekingen niet al te best te vlotten; althans de „Pewarta Soerabaja" van 15 November 1919 bevat de mededeeling, dat in den bestaanden toestand nog geen verandering is gekomen en dat beide partijen vrij onverschillig staan tegenover het groote vraagstuk dat voor China van zulk een groot belang is.

Het heeft er veel van, zegt de berichtgever, of beide partijen het er nu op gezet hebben om zekere kracht te ontwikkelen en dat er onder die omstandigheden van een samengaan geen sprake kan zijn.

Niettemin is er iets uitgelekt dat in zoover gunstig is, n.l. dat de heer Dr. Sun-Yat-Sen, de bekende Zuid-Chineesche leider, eene ontmoeting zou hebben met den heer Tuan-Chi-Yai van de Noordelijke partij.

Deze heer Tuan-Chi-Yai is een vriend van Japan en heeft, volgens berichten uit Peking, pogingen aangewend om voor dat land uit den weg te gaan, hetgeen, als hem dit gelukt, hem dwingt elders steun te zoeken.

Op dit oogenblik staan beide heeren nog vijandig tegenover elkander en trachten elkander vrees in te boezemen, doch, hoewel de heer Tuan-Chi-Yai tot de scherpzinnige en krachtige figuren behoort in China, die reeds veel nuttigs heeft tot stand gebracht, zoo heeft hij toch vredelievende aanrakingen gezocht met den heer Dr. Sun-Yat-Sen, die, zooals bekend is, beschikt over een zéér helderen gedachtengang en stellig een toegestoken hand niet zal weigeren. Bij die pogingen tot toenadering liet de heer Tuan-Chi-Yai weten, dat, ingeval van een aaneensluiting van de beide partijen in China, Japan daarna geen steun meer kon verstrekken.

Bij den heer Dr. Sun-Yat-Sen sprak dit vanzelf, terwijl hij de meening was toegedaan, dat, als er van het verleenen van steun sprake was, Amerika of Engeland in de eerste plaats daarvoor in aanmerking zouden komen.

In die landen valt iets te leeren voor China en dat was de reden waarom hij vroeger steeds Engeland's hulp had ingeroepen, doch helaas te vergeefs. Niettemin gelooft hij toch, dat het eenmaal tot die hulpverstrekking van Engeland zal komen.

De heer Dr. Sun-Yat-Sen blijft steeds volharden bij zijne pogingen om het Chineesche publiek op de hoogte te houden van zijne denkbeelden en actie. Zoo hield hij op een der laatste dagen van de maand October 1919 voor een groot en belangstellend publiek eene voordracht in het gebouw van de Wereldvereeniging van Chineesche Studenten te Sjanghai, waarbij hij melding maakte van het verslag met betrekking tot het persoonlijk onderhoud dat hij had gehad met den gedelegeerde van de Noordelijke partij, den heer Wang-Yitang. Aangezien deze op de hoogte was van de vredelievende neigingen van den spreker, liet hij hem weten dat, als de heer Wang-Yitang wilde medewerken aan de vorming van één nieuw Parlement voor geheel China, hij daaraan zijn vollen steun zou geven en alles zou doen om die taak te vergemakkelijken.

Toen de heer Wang-Yitang Peking verliet om de reis naar Zuid-China te ondernemen, stuitte hij dáár op een tegenstand, die zijn persoon gold en die tot gevolg had dat hij gedwongen werd te Nanking te verblijven tot het conflict was opgelost. Daarna stuurde hij een afgevaardigde naar Dr. Sun-Yat-Sen, die dezen vroeg hoe hij het toch moest aanleggen om tot eene vredelievende schikking te geraken en waarop het antwoord werd gegeven, dat, als de heer Wang-Yitang wilde medewerken aan de vorming van een nieuw Parlement voor geheel China, hij moest zorgen zoo spoedig mogelijk te komen.

Dr. Sun-Yat-Sen zou dan zorgen dat de geheele beweging in goede banen zou worden geleid.

De heer Wang-Yitang kwam over en eerst daarna had de ontmoeting plaats. Het onderhoud duurde vrij lang en van beide zijden was men openhartig.

De heer Wang-Yitang deed het voorstel om de twee bestaande Parlementen tot één Parlement te vereenigen en dan een nieuwe Grondwet in het leven te roepen, doch de heer Dr. Sun-Yat-Seng bleef op zijn stuk staan en eischte dat een geheel nieuw Parlement zou worden gevormd. Voor het geval niet in dien eisch kon worden getreden was het beter dat de opstand opnieuw uitbrak, waarop de heer Wang-Yitang antwoordde dat hij eerst later daarop bescheid kon geven.

Gegeven deze omstandigheden deelde de heer Dr. Sun-Yat-Sen zijn gehoor mede, dat er nu slechts twee mogelijkheden bestonden, n.l. òf de vorming van één wettig Parlement òf een nieuwe revolutie en dat, als alle aanwezigen eenstemmig en eensgezind dezen weg wilden inslaan, hij voor een voortdurende rust kon instaan.

Geheim militair verdrag tusschen China en Japan. De Zuidelijke Partij in China verlangt in het algemeen belang de openbaarmaking van het geheim militair verdrag, hetwelk met Japan gesloten is en waarvan een 14-tal documenten in handen zijn van den heer Wang-Yitang, gedelegeerde van de Noordelijke Partij.

Het is nu gebleken, dat Japan 450 millioen Dollar aan China heeft geleend, terwijl het schijnt dat daarbij allerlei regelingen zijn getroffen met betrekking tot China's strijdmacht, zoowel te land als ter zee, tot de handhaving der politie, de beschikking over de ijzer- en steenkoolmijnen, enz.

Verdere verwikkelingen in China. Telegrammen uit Peking maken melding van tal van kleine gevechten, welke plaats hebben tusschen de Zuidelijke en Noordelijke partijen. Deze laatsten hebben zich aangesloten bij roovende overgeloopen personen van het Zuidelijke leger. Dit leger schijnt over geen voldoende hoeveelheid oorlogsmateriaal te beschikken.

LITERATUUR-OVERZICHT.

De West-Indische Gids.

De hr. A. van der Deure opent de Januari-afl. met een artikel over de rechtszekerheid van den grondeigendom in Suriname. Schr. constateert dat het hiermede treurig is gesteld en pleit o.a. voor de invoering van het Torrensstelsel. — Dr. R. Römer vervolgt zijn sanitaire beschouwingen in verband met immigratie van werkkrachten in Suriname. — Pr. P. A. Euwens publiceert het eerste gedeelte van een opstel: Curaçao's eeuwfeest, 1816 — 4 Maart — 1916. Deze breed opgezette historische bijdrage verdient volle belangstelling en bevat interessante bijzonderheden (o.a. over de inneming van Curaçao door de Engelschen op 1 Januari 1807). — Mr. R. Bijlsma schrijft over „Militairen als gouverneur van Suriname in de eerste helft der achttiende eeuw." — Verder bevat deze afl.: Eerste Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1919—1920 (over de wijziging van het Regeerings-Reglement van Curaçao). — Bestuursinrichting van Suriname. — Uit de pers (Vereeniging van Oost- en West-Indische katholieken, enz.). — Bibliographie. — Mededeelingen.

Indologenblad.

In No. 7 schrijft H. J. H(oekstra) een artikel over den eed in den Indischen Archipel (wordt vervolgd). — Onder het opschrift „Een wenk over geld voor de Oostgangers" vindt men raadgevingen voor hen, die naar Indië vertrekken en aan de tusschenstations inkoopen willen doen. — Verder bespreekt K. W. L. B. de geschriften van Dr. N. Adriani en Ds. Rauws over de Zending, resp. in Posso en Nieuw-Guinea.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 47: De Gouverneurs-Generaal van Oost-Indië. XIV. Cornelis Speelman, door N. — Reisherinneringen uit Java, Malang en het Tenggergebergte (met mooie illustraties), door K. (wordt vervolgd). — Aan boord van een mailstoomer. Het Suezkanaal, door J. Croiset.

The Ceylon Antiquary and Literary Register.

In afl. 2 van deel V (Oct. 1919) schrijft J. P. Lewis over „Old Dutch custom at Batticaloa", speciaal over

de namen bij onze voorvaderen op Ceilon in gebruik (en niet alleen op Ceilon natuurlijk), als frikkadel, poffertjes, wafel, broeder, pannekoek, enz., allemaal namen met betrekking op de gastronomie.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 28 van den 4en jaarg. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Algemeene plantenteelt. Het vermenigvuldigen van cultuurplanten, door A. de Koning. — Voedselvoorziening in Bantam. — Causerieën over natuurwetenschap, door H. van Meurs. — De toepassing van phosphorzuur-bemesting bij de cultures, door M. — De thee-export, door L. Beling. — In de rubriek Landbouwberichten uit Indische bladen vindt men o.a.: Verhooging van de productie met voedingsgewassen. — De Kedirische Landbouwvereeniging. — De Malangsche Plantersvergadering. — Verslag omtrent de gouv. kina-onderneming te Tjinjiroean.

Buiten. Geïllustreerd Weekblad.

De Nos. 5 en 6 (31 Jan. en 7 Febr.) bevatten een met tal van kiekjes verlucht opstel van Mevr. M. B. de Lange de-Bruijn: Dagelijksche dingen van Curaçao. Wellicht bevat dit vlot geschreven artikel stof tot bespreking voor den schrijver der rubriek ,,Curaçao'' in het Kol. Weekblad; dezerzijds wordt er intusschen gaarne de aandacht op gevestigd.

Kolonisatie en poenale sanctie.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen het ,,Verslag nopens de overwogen plannen en maatregelen betreffende de kolonisatie van Javaansche werklieden op de cultuurondernemingen ter Oostkust van Sumatra, in verband met de voorgenomen afschaffing van de zoogenaamde poenale sanctie in de koelie-ordonnantie.'' Het verslag is samengesteld door den hr. C. Lulofs, die van regeeringswege als leider werd toegevoegd aan een comité (bestaande uit den president van A.V.R.O.S. en eenige hoofdadministrateurs van cultuurondernemingen ter Sum. O. K.). Deze korte vermelding zal o.i. wel voldoende zijn om de belangstellenden in het onderwerp tot nadere kennismaking met het geschrift aan te sporen; alleen willen we ter voldoening van ingekomen vragen omtrent de juiste beteekenis van ,,poenale sanctie'', waarover in den laatsten tijd herhaaldelijk wordt geschreven, het volgende aanteekenen (met gebruikmaking der woorden uit het verslag zelf). Onder poenale sanctie wordt verstaan de bepalingen houdende strafbedreiging tegen inbreuk op de werkovereenkomsten van de zijde der werklieden en tegen weigering om den verplichten arbeid te verrichten, alsmede die betreffende de terugbrenging met den sterken arm van werklieden naar de onderneming.

De Banier.

In No. 3 (16 Januari '20) is opgenomen het slot van het artikel over de persoonlijke verhouding van Indiërs en Europeanen in Engelsch-Indië (vooral in verband met de Christelijke zending). — Verder eveneens het slot van ,,Het standpunt der Regeering inzake decentralisatie van het onderwijs'', ter kennis van het publiek gebracht door den 1en gouv.-secretaris Vreede.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat.

Afl. XXIV van den 11en jaargang bevat de Notulen der Alg. Verg. van de Soekaboemische Landbouwvereeniging, gehouden 22 Sept. A.p. Van de daarin behandelde onderwerpen en voordrachten vermelden we: Korte mededeeling inzake het voedselvraagstuk, door Reynst. — De jaren 1917 t/m. 1919 en de Helopeltis op Tjipongpok, door H. van Warmelo. — Hoe men de maïs moet onderhouden en hoe men rijst kookt. — Ten slotte een voordracht van den hr. Stortenbeker over ,,de Soekaboemische Landbouwvereeniging en den Sarikat Islam'', welke met aanhoudend applaus en bravogeroep werd beloond, waaruit het volgende, teekenende citaat: ,,De leiders van den Sarikat Islam hebben niet het recht het volk in de Preanger op te zweepen tot opstand, enz.; ik tart een ieder, om te ontkennen, dat de cultures niets anders dan voorspoed en welvaart, ja zelfs weelde in de Preanger gebracht hebben. Het volk in de Preanger heeft het recht niet om ontevreden te zijn, nog minder om revolutie te willen spelen; daarvoor is het den planters te veel dank verschuldigd en het is dan ook meer dan onverGeeflijk, dat de Sarikat Islam met zijn acties het vroolijke, gelukkige Soendaneesche volk tracht te vervormen tot een troep bandelooze schavuiten.''

De Indische Mercuur.

Prof. Dr. F. A. F. C. Went schrijft in No. 8 een artikel, getiteld: ,,Buitenzorg zetel van een faculteit van wis- en natuurkunde? Een gevaar voor den landbouw in Indië.'' Hoewel schr. den tijd nog lang niet gekomen acht voor het oprichten eener universiteit in Indië, vreest hij niettemin dat de Indische Regeering aan den van zekere zijde uitgeoefenden drang geen weerstand zal kunnen bieden. Mocht het er dus van komen dat zulk ,,een derde rangs-Universiteit'' op Java wordt gesticht, dan hoopt schr. dat althans geen natuurwetenschappelijke faculteit te Buitenzorg zal worden gevestigd. Prof. W. zet uiteen, dat daarmede aan den Indischen landbouw onberekenbare schade zou kunnen worden berokkend, als voornaamste argument aanvoerend dat de te Buitenzorg aanwezige krachten door hun benoeming tot professor met al de gevolgen van dien, aan hun eigenlijke, zoo nuttige, taak zouden worden onttrokken. — Verder vindt men in genoemd nummer een artikel van M. W. Etty over de suikerindustrie in Antigua. — Eene bespreking, door C. H. L. Baelde van ,,Pest en pestbestrijding'', door Dr. F. H. van Loon. — Goud- en zilvermarkt in 1919. — Opmerkingen over wol in Britsch-Indië. — Voorts de gewone rubrieken: De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, enz. — In de rubriek Technisch overzicht der suikerindustrie nog uitvoerige mededeelingen over op Hawaii genomen proeven om uit ampas papier te vervaardigen.

Uitbreiding Technisch Onderwijs.

Onder dit opschrift schrijft de Ind. Merc. (Nr. 8, blz. 127): De commissie, aan welke was opgedragen de Regeering voor te lichten omtrent de gelegenheid voor technisch onderwijs in Ned.-Indië, is met haar arbeid gereed gekomen. Zij heeft haar conclusies bij de Regeering ingediend; het rapport volgt later, melden de met de laatste mail ontvangen Indische bladen. De commissie blijkt van oordeel dat inderdaad aan uitbreiding van het technisch onderwijs behoefte bestaat. Zij beveelt aan de oprichting van middelbare technische scholen, in den geest als indertijd reeds door den toenmaligen hoofdinspecteur der S.S., den heer Damme, ontworpen. De Regeering zal vermoedelijk dit voorstel overnemen in dien zin, dat de op te richten middelbare technische scholen aansluiten op de mulo scholen, naar boven aansluiting zullen geven op de technische hoogeschool. Eindconclusies der commissie zullen binnenkort in druk worden uitgegeven, zoodat wij spoedig in staat zullen zijn hieromtrent meerdere bijzonderheden mede te deelen.

De Ingenieur.

De ir. R. A. van Sandick wijdt in No. 8 een beschouwing aan den dienst voor waterkracht en electriciteit in Indië, naar aanleiding van het eerste jaarverslag en de studie van ir. A. Groothoff: Het waterkrachtwezen in Ned.-Indië (verschenen in ,,Koloniale Studiën'').

Handelsberichten.

No. 675 bevat gegevens over de a.s. vierde ,,Jaarbeurs'' te Utrecht, voor zoover daarbij de Koloniën officieel betrokken zullen zijn. — Verder bevat dit nummer een uitvoerig overzicht van den inhoud van het werk van den ir. J. Koomans over de stichting van een staalindustrie op Midden-Celebes. — Voorts o.m. een korte economische beschrijving van het landschap Teupah op het eiland Simeuloe (of Simaloer).

Der Neue Orient.

In No. 2 van Band 6 schrijft Prof. Dr. R. Fitzner een opstel over ,,Die Kopraerzeugung in Niederländisch-Indien.'' Een tweetal kaarten, één van Ned.-Indië als geheel en één van Java, geven een duidelijk beeld van de streken waar de cocospalm voorkomt en in welke hoeveelheid.

In- en Uitvoer.

Dr. C. te Lintum schrijft in het nummer van 18 dezer het eerste gedeelte van een historische bijdrage over de spoorwegen op Java.

De Macedoniër.

Uit den inhoud van het Febr.-No.: Zending en Evangelisatie, naar F. Monninger, door H. Dijkstra. — Het Godsbegrip der Mohamedanen en de zuilen van den Islam, door L. Tiemersma (wordt vervolgd). — Uit mijn camera, door H. Dijkstra.

Javaansch of Indisch nationalisme.

Onder dezen titel verscheen bij H. A. Benjamins te Semarang (reeds in 1918, doch waarschijnlijk tengevolge van den oorlog hier te lande eerst nu bekend) een geschrift: ,,Javaansch of Indisch nationalisme'', hetwelk de volgende hoofdstukken bevat: Javaansch nationalisme, door R. M. S. Soeriokoesoemo. — Federatie of Unie (een toekomstprobleem), door A. Muhlenfeld. — Het Indisch nationalisme en zijn rechtvaardiging, door Tjipto Mangoenkoesoemo (met kantteekening van mej. Bertha Walbeehm). — Onze principes. Het Indisch en Javaansch nationalisme, door J. B. Wens. — Wederwoord, door A. Muhlenfeld. — Een slotwoord, door

Tjipto Mangoenkoesoemo. — Nawoord, door J. B. Wens.

Mededeelingen van het Proefstation te Medan.

Na de verbeterde communicatie tusschen Indië en Nederland, zijn we weder in de gelegenheid ook op het hierboven genoemde periodiek de aandacht te vestigen.

Van enkele in 1919 verschenen Nrs. volgt hier de inhoud: No. III. Bestrijding der tabaksluis in Deli, door J. E. A. van den Dorp. — Aanteekeningen over de Lasioderma-bestrijding, door Id. — Een en ander over de „Groene Capside'', door Id. — No. IV: Bemestingsproeven bij de tabak in het veld, door Dr. K. Diem. — No. VI: Selectie-proeven met Deli-tabak (vervolg), door J. A. Honing. — No. VII: Een en ander betreffende de geologie en agrogeologie van Sumatra's Oostkust, door Dr. E. C. J. Mohr. — Bespuitingsproeven met arsenicum in verband met verbranding en rupsenvraat, door J. van Dijk. — Over den slibafvoer van de Deli-rivier, door Dr. S. Tijmstra Bzn. — No. VIII: Een nieuw model voor sorteerloodsen, door M. Imhoff. — Bemestingsproeven op zaadbedden in het najaar van 1917, door J. van Dijk.

* * *

Een stem uit Indië over de bevordering der productie, door B. Braat Jzn. (Tijdschr. der Maatschappij voor Nijverheid, Febr. 1920).

Gegevens omtrent de koffiebessen-boeboek, door Dr. W. Roepke (met platen). (Mededeelingen van het Instituut voor Plantenziekten No. 38).

Bepalingen betreffende het gevangeniswezen. Deel I. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van het Gevangeniswezen. (Batavia, Landsdrukkerij).

Agrarische regelingen voor de zelfbesturende landschappen buiten Java en Madoera. Samengesteld door het Dep. van B.B. Afd. Agrarische Inspectie. (Weltevreden, Visser en Co.).

From Sindanglaya to Garoet (with illustrations). — From Bandoeng to Garoet (with illustrations). (Picturesque Neth. East India. Vol. I. No. 7).

Het Javaansche schimmenspel, door Constant van de Wall. (In de jongste afl. der Vereenigde tijdschriften „Caecilia'' en het „Muziekcollege'').

Wetboek van Koophandel voor de kolonie Suriname en uitvoeringsbesluiten. ('s-Gravenhage, Gebr. van Cleef, f 2.10). [1]

1) Op verzoek zullen we — zoo mogelijk — in den vervolge de prijzen der vermelde boeken opgeven. In den regel zal 't echter niet mogelijk zijn bij Indische uitgaven.

Suriname.

Als naweeën van den wereldoorlog hebben de Missiën in Suriname het zwaar te verantwoorden. In het begin van December van het vorige jaar — zie ons nummer van 4 December — verscheen in eenige Katholieke bladen een beroep van Mgr. Th. van Roosmalen, Tit. Bisschop van Antigonie, Apostolisch Vicaris van Suriname, met verlof in Nederland, op de liefdadigheid van Nederland's Katholieken. Ondanks alle bezuiniging, zelfs op het noodzakelijke, steeg de schuldenlast der Missie schrikbarend. De inkomsten verminderden en de uitgaven stegen maar al door.

Pater Verheggen uit Suriname trekt nu het land door om lezingen te houden en belangstelling te wekken voor het werk der Missie.

Onlangs kwam de heer Voullaire, Bisschop van de Evangelische Broedergemeente uit Suriname, hier aan. In de *Bredasche Courant* vinden wij het verslag van een zeer interessante lezing, door hem aldaar gehouden op een vergadering door het „Tehuis voor Militairen'' belegd. De spreker, die 25 jaar in Suriname heeft doorgebracht in dienst der zending, schetste het leven der Boschnegers, een zeer interessant deel van Suriname's bevolking.

En nu vinden we in *Het Algemeen Handelsblad* een ingezonden stuk onder het hoofd „*De Herrnhutters in Suriname*'', van de hand van Baron van Asbeck, oud-gouverneur van Suriname, waarin krachtig wordt aangedrongen op hulp voor de zending.

Een „Herrnhutter'' heeft aan den oud-Gouverneur geschreven:

„Ik zoude u van harte dankbaar zijn wanneer u aan het publiek in Nederland duidelijk kon maken, dat wij Herrnhutters nog wel f 34.000 waard zijn.''

En nu schrijft Baron van Asbeck:

„Die f 34.000 zijn het berekende bedrag van het onmiddellijk benoodigde om de zending in Suriname gaande te houden. Indien het Bestuur der Broedergemeente in Herrnhut, dat de gelden tot nu, voor Suriname jaarlijks noodig, bijeenbracht — Nederland zelf draagt jaarlijks ongeveer f 9000 bij — in deze onmiddellijke behoefte zou moeten voorzien, zou het pl.m. 700.000 Mark moeten bijeenbrengen en daartoe ziet het geen kans. Wordt er nu niet op andere wijze in voorzien, dan moet aan de Herrnhutter-zending in Suriname een einde worden gemaakt.

Ik weet niet of het voorgaande duidelijk maakt, dat die „andere wijze'' moeilijk anders kan zijn dan Nederlandsche hulp. Rust niet op Nederland, op regeering en volk, de plicht de handen ineen te slaan voor dit reddingswerk? Is dat niet een eereschuld tegenover de 185 jaren arbeid?''

En dan deelt Baron van Asbeck mede, dat Bisschop Voullaire, die Suriname kent als geen, hier te lande wil optreden en de nooden der zending uiteenzetten; hij wil trachten het dreigend gevaar af te wenden met Nederlandsche hulp; hij heeft vertrouwen in het Nederlandsche volk en begint zijn rondgang met goeden moed.

Wij geven in overweging om van de plaatsen waar en de datums waarop de lezingen gehouden zullen worden, ook in het Koloniaal Weekblad mededeeling te doen.

* * *

Niet alleen in Suriname is men op zijn „tijdschoten'' gesteld. Onder dit opschrift zendt een vriendelijke lezeres ons het hieronder volgende uitknipsel, vermoedelijk uit de *Nieuwe Rotterdamsche Crt.*

„De commissie voor het marktwezen te Blackburn heeft van het ministerie van binnenlandsche zaken vergunning gekregen om het kanon op de veemarkt, dat om één uur 's middags op marktdag werd afgeschoten, om den tijd aan te geven, weer in dienst te stellen. Tijdens den oorlog was aan dit kanon krachtens de rijksverdedigingswet het zwijgen opgelegd. De commissie had in Maart geschreven, om vergunning te vragen, het tijdsein in eere te herstellen, maar kreeg geen antwoord. In Juni werd nog eens een brief gestuurd en kreeg men bericht, dat de zaak „de aandacht had.'' In September ging een derde dringende brief in zee, maar er kwam nog geen antwoord.

In de vorige maand werden nieuwe vertoogen tot den minister van binnenlandsche zaken gericht en, na tien maanden wachtens, is de vergunning nu afgekomen.''

Meent de vriendelijke lezeres hiermede gouverneur Staal en den Minister van Koloniën te zullen vermurwen om de tijdschoten te Paramaribo — althans het ochtendschot — te herstellen, dan vreezen wij, dat haar een teleurstelling wacht. Wellicht zou ze meer succes hebben als ze trachtte de economische waarde van het ochtendschot in cijfers uit te drukken.

* * *

Aan *Handelsberichten* van 19 Februari ontleenen we de volgende mededeeling van het Departement van Koloniën betreffende de *Jaarbeurs te Utrecht:*

Evenals op de vorige Utrechtsche Jaarbeurzen zal de 4de Afdeeling van het Ministerie van Koloniën ook ditmaal op de Jaarbeurs vertegenwoordigd zijn. Wederom zal op het Vreeburg het bekende koloniale paviljoen worden betrokken en daarin een verzameling monsters van producten uit Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao worden uitgestald. Het paviljoen waarin vroeger ook de spreekkamer en de wachtkamer was, wordt thans geheel voor de monsterverzameling ingericht, welke verzameling aanmerkelijk kon worden uitgebreid en verbeterd door de ontvangst van een groot aantal monsters uit de

verschillende koloniën. Bovendien hebben de koloniale besturen een groote collectie foto's gezonden betreffende de cultures, de nijverheid, den handel, de scheepvaart, het mijnwezen, de maatschappelijke samenleving, enz., welke foto's thans in het paviljoen bezichtigd kunnen worden. En ten slotte zal een aantal duidelijke graphieken een denkbeeld geven van de productiekracht onzer koloniën en zal een tweetal speciaal daarvoor geschilderde kaarten de buitenlandsche bezoekers aangaande ligging en den omvang van de Nederlandsche Koloniën op de hoogte stellen.

Onmiddellijk naast het koloniaal paviljoen zal men nu de spreekkamer en de wachtkamer van het Departement van Koloniën aantreffen (monsterkamers no. 313 en 313a). De heer van der Worff, commies bij de 4de Afdeeling, zal daar van 9—12 en 2—5 uur zitting houden voor het verstrekken van inlichtingen betreffende handel, nijverheid en landbouw van de koloniën. De heer van der Waals, hoofdcommies bij genoemde Afdeeling, zal bovendien door het bezoeken van de daarvoor in aanmerking komende „stands" nagaan, welke belanghebbenden nog gewezen kunnen worden op de mogelijkheid van het betrekken van koloniale grondstoffen.

Ook op de vierde Jaarbeurs zal het Departement v. Koloniën gelegenheid vinden wederom vele landgenooten de groote economische beteekenis van de Nederlandsche koloniën voor oogen te houden. Het Departement verwacht, dat opnieuw een groot aantal fabrikanten en kooplieden zich in de spreekkamer van het Departement op de jaarbeurs zal vervoegen voor het bespreken van de mogelijkheid tot het aanknoopen of het uitbreiden van handelsverbindingen met onze koloniën. Zij die tijdens de jaarbeurs aan hun „stand" gebonden zijn, kunnen zich schriftelijk tot den vertegenwoordiger van het Departement wenden, waarna een van de ambtenaren persoonlijk de gewenschte inlichtingen zal komen verstrekken."

Curaçao.

De bladen, met de laatste mails ontvangen, loopende tot half Januari, geven weinig stof voor mededeelingen, die onzen lezers zullen belang inboezemen. Zoowel *Amigoe* als *Voz* wijden hoofdartikelen aan het overlijden van mevrouw Helfrich en de rouw waarin de geheele kolonie deelt, die bij hare teraardebestelling daarvan blijk gaf.

Meer dan in den oorlog doet de voedselvoorziening van zich spreken. Herinneren wij ons goed, dan is het Bureau voor Voedselvoorziening, waarvan de oud-inspecteur der belasting het hoofd is, eerst eenigen tijd na het sluiten van den wapenstilstand opgericht. De invoer van maïs- en tarwemeel heeft dit bureau nu aan zich getrokken, om te kunnen zorgen voor geregelden voorraad en billijke prijzen. De handel is daarover niet best te spreken, maar de heer Statius Muller betoogt, dat het optreden van het Gouvernement noodig en gematigd is.

Een artikel in *Voz di Pueblo* luidt den strijd in over de gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs, die in de kolonie nog uitgestreden zal moeten worden, echter niet, naar wij meenen, bij de thans aanhangige verordening maar bij die, welke een uitvloeisel zal zijn van de thans in de Staten-Generaal voorgestelde wijziging van het Regeeringsreglement.

In *de West-Indische Gids* is de bekende historicus Pater Euwens een artikel begonnen over „Curaçao's eeuwfeest, 1816 — 4 Maart — 1916. Een breede opzet — het eerste stuk behandelt alleen nog maar de inneming van Curaçao door de Engelschen op 1 Januari 1807 — doet eene hoogst interessante, wèl gedocumenteerde geschiedbeschrijving verwachten. De geleerde schrijver heeft zelfs kans gezien, zijne bijdrage met twee platen te verluchten, die hij dankt aan de welwillendheid van den heer R. Brisbane-Wilson in Canada, een afstammeling van den Engelschen admiraal Sir Charles Brisbane, die in 1807

Curaçao voor de Engelschen bezette. Het is o.i. een verblijdend verschijnsel, dat vooral de nieuwere geschiedenis van de kolonie die aandacht trekt. Hamelberg heeft er op gewezen, dat het uiterst moeilijk is onpartijdig de geschiedenis te schrijven van zaken, waarin personen betrokken zijn, wier nakomelingen nòg deel uitmaken van de kleine Curaçaosche maatschappij. Deze moeilijkheden mogen echter niet afhouden van een werk van zoo uitnemend belang voor de tegenwoordige tijden. Het onderzoek zij er te degelijker, de beschrijving te onpartijdiger om. Men kome langs dezen weg geleidelijk tot wat het Comité voor Koloniale historische studiën noemt „de wetenschappelijke geschiedvorschingen — wat betreft de geschiedenis — van den tegenwoordigen tijd." Mooi gezegd is anders, maar de bedoeling komt ons juist voor. Des heeren Euwens artikel hopen wij te mogen begroeten als het begin der Curaçaosche geschiedbeschrijving van de 19de eeuw.

* * *

Aan het speurend oog van den schrijver van het Indische litteratuur-overzicht is, als wij ons niet vergissen, ontsnapt een artikel over „Dagelijksche dingen van Curaçao" in *Buiten* van 31 Januari en 7 Februari l.l. Misschien valt het stuk niet onder de „litteratuur", maar in ieder geval is het vermeldenswaard om de aardige kiekjes, die wij nog niet eerder zagen, tusschen enkele andere, die van meer bekendheid zijn. Tot de „dagelijksche dingen", waarmee Mevrouw M. B. de Lange-de Bruijn, de schrijfster, zich op Curaçao bezighield, behoort blijkbaar ook de lectuur van de West-Indische Encyclopaedie. Ten minste daaraan schijnt nog wel een en ander ontleend, en daarom zijn eenige mededeelingen niet direct up to date. Het doet wat vreemd, wanneer men in 1920 met een beroepsstatistiek van 9 jaren geleden komt, en de Arubianen prijst om hunne leergierigheid en emigratie naar Cuba tegenover de Curaçaoenaars, alsof verleden jaar niet het emigratie-vraagstuk op het hoofdeiland eene der brandende kwesties was. Wat o.a. de ambtenaren zullen zeggen van de bewering, dat, naar het oordeel van de schrijfster, het gebruik van de plaka ($2\frac{1}{2}$ centstuk) als „eenheidsmunt" een bewijs is van den zooveel lageren levensstandaard? Waarschijnlijk dat Mevrouw het getroffen heeft, of weinigeischend was. In die meening wordt men versterkt als men bemerkt, dat de schrijfster het gebruik van „Europeesche" groenten in de tropen eigenlijk eene uitspatting schijnt te vinden. Maar die zullen er op Curaçao de duurte niet inbrengen. De proeven van Papiamentsch zijn niet onberispelijk.

Overigens: als „dagelijksche dingen" ter lezing aanbevolen en nogmaals: de kiekjes zijn alleraardigst.

De ex-keizer.

De „N. R. Ct." van 21 dezer meldt:

Volgens een telegram uit Parijs zegt de „Petit Parisien" in een artikel, waarin zij zich met de toekomstige verblijfplaats van den gewezen keizer bezig houdt, dat de Nederlandsche regeering waarschijnlijk een ver afgelegen oord daartoe zal aanwijzen. Zij heeft zich met de keuze dier verblijfplaats bezig gehouden en het Parijsche blad zegt te weten, dat de Nederlandsche regeering bezwaar maakt in Nederlandsch-Indië een verblijfplaats voor den exkeizer aan te wijzen, wegens de moeilijkheden aan zijn bewaking verbonden en de gisting, die zijn aanwezigheid onder de bevolking zou kunnen veroorzaken. De Nederlandsche regeering zou daarentegen geneigd zijn haar keus te vestigen op Curaçao."

Wij bevelen Klein-Curaçao aan.

Personalia

Tot mede-directeur van de Curaçaosche Handelmaatschappij is benoemd de heer L. Kuipers.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Vrede?

Enver Pacha, een der op de eerste ententelijst van uit te leveren oorlogsschuldigen, zal wel niet naar Leipzig gaan om zich voor den Duitschen rechter te verantwoorden voor zijn aandeel in de Armeensche gruwelen. Hij is daarentegen druk in de weer in zijn schuld te volharden. Hij heeft zich aan 't hoofd gesteld van een nieuwe Turksche beweging, die overal steun zoekt tegen de ententemogendheden. Er wordt melding gemaakt van een bijeenkomst van generaals te Sivas. Enver's broeder Noeri pacha, steunt hem krachtig, Khasbit pacha is zijn chef van den staf, Carlovitz Kaizner, een Duitscher, wordt als een der drijvende krachten genoemd. Overblijfselen van de 4 Turksche legerkorpsen in Azië vormen de kern van zijn leger, waarbij zich overigens allerlei soort van landaarden aangesloten hebben. Hij rekent op den steun der Bolsjewiki en van Duitschland. Reeds treden zijne aanhangers op in Adserbeidjan, Daghestan, Turkestan en Afghanistan. Door bemiddeling van de Germano-Turksche comité's in Zwitserland rekent hij weldra ook in Noord Afrika weer van zich te doen spreken. Hij verklaarde zich voorstander van een zeer uitgebreide agitatie, een algemeene mobilisatie actie en een voortvarend offensief.

Een legerkorps onder Moestapha Kemal pacha is tegen de Armeniërs gericht, die zich dan ook reeds dringend om spoedige bescherming tot de groote Europeesche mogendheden gericht hebben. Wij spreken hierover aanstonds meer uitvoerig.

Deze berichten stemmen wel overeen met die, welke, van andere zijde, komen over een stelselmatig werken van de Bolsjewiki om den Islam in de geheele wereld tegen wat zij noemen „de Britsche dwingelandij" op te zetten. In de Egyptische troebelen worden de namen van Italiaansche socialistische extremisten genoemd, bij relletjes in Algerië en Marokko worden Spaansche anarchisten gesignaleerd.

Weten wij ook uit andere berichten reeds lang, dat het Roode Rusland zijn woelige geest heel ver doet uitstralen, omtrent zijne bedoelingen ten opzichte van Britsch Indië is weer iets naders bekend. Onder voorzitterschap van Voznerensky, „commissaris voor Oostersche zaken", is in Moskou een gemengde commissie gevormd van Russen en uitgeweken Hindoes, onder welke eenige der bekende propagandisten voor de onafhankelijkheid van Indië, die, tijdens den oorlog, reeds te Stokholm en te Berlijn in actie zijn geweest.

Die commissie moet de kern vormen voor 't toekomstige Sovjetbestuur over Indië. Van een in Samara gehouden meeting zou, volgens een mededeeling van Voznerensky, het verzoek ingekomen zijn om in Maart reeds met rood offensief tegen Indië in te zetten, en hierop zou, namens de regeering geantwoord zijn, dat een dergelijk offensief reeds in de militaire plannen van Trotzky opgenomen is.

Armenië.

Onder de op te lossen puzzles is er wellicht geen zoo moeilijk als 't Armeensche vraagstuk. Spelen de andere onder omstandigheden, die door een vertraging van enkele maanden niet veel in aanzien en wezen veranderen, voor duizende Armeniërs kan elk uitstel marteling en dood beteekenen. Wanneer nieuwe wereldbeschouwingen zich baan willen breken, wordt dit veelal met een fellen strijd ingezet, die eigenlijk een verzaking is van den broedermin, welke aan de nieuwe gedachte tot grondslag ligt en welke, naar 't heet, ook haar doel bepaalt. Zoo was 't met het christendom, met den islam, met de vrijheidsgedachte der Fransche revolutie, zoo nu weer met 't Bolsjewisme. De eerste krachtige inspanning, de dweepende strijddrang, doen de stroom aanvankelijk wijduit veld winnen. Dan komt een tijdperk, waarin het nieuwe zijn actie naar buiten beperkt, om zich vaster te bevestigen in het gewonnen terrein, zoover is 't met de nieuwe agitatie, 't Bolsjewisme nog niet, maar de vredesneigingen van Moskou kunnen toch al in die richting wijzen. In die periode van inwendige consolidatie blijft het de dweepers een doorn in 't oog indien in het land, dat zij als hun gebied beschouwen, een stam of landschap weerspannig is aan 't aanvaarden van hun leer; tegen die ongeloovigen blijven zij dan veelal hun dweepzucht botvieren. Dit is het lot der Armeniërs in 't Mohamedaansch Turksche Rijk.

Ruw en meedoogenloos, als de Turksche staatsman en strijder meer algemeen is dan die van eenigen anderen landaard, hebben de T. gouverneurs over Armenië en de uitvoerders van hunne bevelen jarenlang gruwelijke folteringen aan het volk voltrokken. In de eerste jaren van den oorlog ging dit nog voort, duizenden werden in hun land doodgemarteld of, na uit hun land verdreven te zijn, in een leven gejaagd, dat erger was dan slavernij. Het scheen of na het succes der Britsche wapenen daar eindelijk een beter tijdperk aan mocht breken. Maar 't einde van den oorlog bracht een vermindering van 't beschermende ententeleger. Armenië mocht niet meer aan Turkije terugkomen, daarover is men 't eens. Het is al met zijn zelfbeschikkingsrecht begonnen. 't Gedeelte dat tot Rusland behoord heeft, is een zelfstandige republiek. 't Andere gedeelte heeft zich ook tot een republiek uitgeroepen. Eenerzijds wordt om bescherming van de entente, anderzijds om een mandataris van den Volkerenbond over Cilicië gevraagd. Bescherming is mede noodig tegen het imperialisme der nieuwbakken buurstaten. Maar de vraag om bescherming of om een mandaathouder blijft onbeantwoord. De V. S., die veel belangstelling getoond hebben, bedankten voor 't voorrecht. Nederland, waaraan vroeger reeds gedacht werd als reorganisator van 't arme land, wil de hand blijkbaar nu liever niet in het wespennest steken.

Deze onthouding, dit gebrek aan lust en moed bij allen, om de Armeensche zaak aan te pakken, heeft de Turksche agitatoren juist lust en moed gegeven om de vroegere bedrijvigheid te hervatten en het plaatsen van Enver pacha op de aanvankelijke lijst der uit te leveren oorlogsschuldigen uit hoofde van zijn aandeel in de Armeensche gruwelen, heeft zeker nog olie in de vlam geworpen. Het gruwelijk drijven van weleer is hervat, geheel op ouderwetschen trant.

De Armeniërs zijn de eenige Turksche onderdanen geweest, die in den oorlog partij gekozen hebben vóór de entente; zij vormen 't eenige object waaraan de overwonnenen wrok en teleurstelling kunnen koelen. Treft hierdoor alweer het noodlot hun te zwaarder, omgekeerd zouden zij daarom ook met meer vertrouwen op steun van de entente moeten kunnen rekenen. Wat heeft deze voor hen gedaan. Aan den sultan van Turkije is medegedeeld, dat hij te Konstantinopel mag blijven, mits hij er voor zorgt, dat de Armeensche gruwelen niet worden voortgezet. Wat kan die sultan daaraan echter doen? De legerafdeelingen, die nu in Armenië optreden onder Moestapha Kemal pacha, beschouwen zich niet als uitvoerders van Sultan's opgedracht, maar volgen de leiding van Enver pacha, die zich los van de Porte beschouwt, met eerbiediging van den Sultan alleen als geestelijk hoofd. De voorwaarde aan den Sultan gesteld is niets meer dan een schijnvertooning. Indien hij er niet aan voldoet — en hij kan er niet aan voldoen — blijft hij toch te Konstantinopel, de Britsche regeering durft hem van daar niet te verdrijven, rekening als zij te houden heeft met den wensch van hare vele Mohamedaansche onderhoorigen. Wellicht zal de gestelde voorwaarde Moestapha Kemal aansporen om nog wat meer voort te maken met de uitroeiing van de gehate Armeniërs, daarbij een handje geholpen door de jonge buurstaten Georgië en Adzerbeidjan, die al gedeelten van Armenië bezet hebben. Spoedige hulp is hier noodig; 't laat zich echter niet aanzien, dat deze van eenige zijde te verwachten is. Arme bondgenooten van de machtige overwinnaars!!

De gekke Moelah.

Kort geleden vonden wij melding gemaakt van een gezamenlijk optreden van Italië en Engeland in Somaliland, waar de gekke Moelah, 10 jaren nadat hij officieel dood verklaard was, zich weer zou hebben doen gelden. Wij moeten bekennen van euveldaden zijnerzijds niet veel gehoord te hebben, maar, als Groot Brittannië geen Europeeschen oorlog heeft, is 't erg gevoelig voor slechte bedoelingen van zwarte en bruine Mohamedaansche partijleiders. Volgens een verklaring in het Lagerhuis gedaan, is de veldtocht in 3 weken, vooral door een succesvol gebruik maken van de vliegenierafdeeling, tot een volkomen overwinning gebracht, waaraan alleen ontbreekt, dat de Moelah zelf ontsnapt is. Hij heeft weer, evenals na de expedities van 1901, 1902, 1903 en 1904, een goed heenkomen in de woestijn gevonden, van waar hij het spel te kwader tijd weer hervatten kan, zooals hij — ook na de in 1905 gesloten vrede, volgens de Britsche beschuldigingen meermalen deed. Merkwaardiger wijze liet hij dit tusschen 1914 en 1919 echter na. De vroeger op hem bevochten overwinningen hebben Engeland 36 millioen gulden gekost, zonder dat hij gepakt of onschadelijk gemaakt werd. Prettig vooruitzicht nu een nieuwe reeks van overwinningen ingezet is. Er zijn er die betwijfelen of het wel dezelfde gekke Moelah is als de jaren geleden reeds als dood erkende. Indien de functie erfelijk mocht zijn, zou de zaak er niet minder netelig door worden.

Robert Peary.

Peary, wiens overlijden bericht is, is voor de groote massa vooral de ontdekker van den Noord Pool. Zijne prestatie als zoodanig zal hem tot in de verre toekomst ook naam geven. Nansen had in zijn tocht van 1893—1896 het record gekregen. Alle na dien gedane pogingen om 't verder te brengen waren mislukt, daaronder ook die van Andree, die met zijn luchtballon in 't onbekende verdwenen is, in October 1919 werd de wereld verrast door twee elkander spoedig volgende berichten, dat Dr. F. A. Coock en R. Peary er, onafhankelijk van elkander, beiden in geslaagd waren den N. Pool te bereiken. Volgens nadere gegevens zou Peary dit den 6en, Coock den 21en April 1909 gedaan hebben. Terwijl uitgemaakt en vastgesteld werd dat 't verhaal van Coock op phantasie berustte, zoodat de eerst verworven roem in blaam en smaad werd omgezet, bevestigde het onderzoek, door het Nationaal geographisch genootschap ingesteld, het goede recht van Peary als ontdekker van den Pool. Hij was daartoe in Juli 1908 naar Grantland scheep gegaan, van waar hij den tocht verder met sleden volbracht.

Men weet, dat bij het eerste bereiken van den Zuid Pool zich inderdaad 't geval voordeed, dat twee expedities er elkander na korten tijd volgden, en zóó nauwkeurig op 't poolpunt kwamen, dat zij elkanders aanwezigheid konden bevestigen, uit daar ter plaatse achtergelaten bewijzen. Of Peary voor de N. Pool ook het wiskundig als zoodanig te bepalen punt bereikt heeft, zal misschien later weer eens betwijfeld of bestreden worden, maar daar komt 't ook niet op aan, hij heeft 't punt bereikt, dat volgens de door hem vastgelegde aanteekeningen de Noord Pool is. Over enkele K.M. gaat 't niet. Zooals wij zeiden, hierdoor zal hij tot in lengte van dagen in de geschiedenis voortleven.

Toch zijn, uit een wetenschappelijk oogpunt beschouwd, de vele reizen door hem volbracht om de gesteldheid van Groenland te bepalen, van grooter beteekenis geweest. Hij heeft uitgemaakt, dat Groenland een eiland is en heeft de kusten en 't binnenland verkend.

Behalve vele kleinere geschriften, heeft hij uitvoerige werken over zijn reizen en waarnemingen uitgegeven, van welke Northward over the Great Ice, Nearest the Pole en the North Pole de meest bekende zijn.

Peary was in 1856 in Pennsylvanië geboren. Hij is in Amerika, en ook daar buiten, een vereerde figuur gebleven.

Hertog Johann Albrecht zu Mecklenburg.

Het jongste nummer van de Deutsche Kolonialzeitung van 20 Januari j.l. wijdde zijn hoofdartikel aan het vijf en twintig jarig presidium van de Deutschen Kolonialgeselschaft van hertog Joh. Alb. zu Mecklenburg. Treffend was het, daarin den wensch te lezen, dat het den vereerden voorzitter nog lang gegeven moge zijn, de D. K. met sterke hand te leiden, terwijl de bladen juist bij de aankomst van dit nummer der Deutsche Kolonialzeitung het bericht gaven van het overlijden van den hertog.

Hij werd 15 Januari 1895 te Dresden tot voorzitter gekozen. Bekend zijn zijne groote reizen, waarvan hij belangwekkende beschrijvingen uitgaf. De leiding van de D. K. is, in 't tijdvak van de opkomst der Duitsche koloniën, geen eerebaantje geweest en het verlies dier koloniën is zeker een slechte bekroning van den onvermoeiden arbeid geweest.

Het vermelde hoofdartikel brengt hem vooral hulde voor hetgeen hij gedaan heeft om de beteekenisvolle koloniale vraagstukken op politiek, sociaal en wetenschappelijk gebied voor Duitschland naar een goede oplossing te leiden. Veel werd van hem nog verwacht om de koloniale gedachte onder de Duitschers levendig te houden, de opdracht, die de D. K. zich nu zelf als hoofdtaak gegeven heeft.

Hertog Johann Albrecht was, zooals men weet, een halfbroeder van Prins Hendrik der Nederlanden.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

PROPAGANDA-COMMISSIE.

VERGADERING op *Zaterdag 6 Maart 1920* om 2 uur nam. ten huize van den Heer Ed. Cuypers, Jan Luykenstraat 2, Amsterdam.

Agenda:

1°. Notulen.
2°. Propaganda.
3°. Het oprichten van een Bond van Nederl. Indische Verlofgangers.
4°. Tehuizen voor verlofgangers.
5°. Rondvraag.

De wd. Secretaris
A. J. GOOSZEN.

Van het Ministerie van Koloniën:

MUTATIEBERICHT.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Voorzitter van de landraden te Madioen en Ponorogo.	2 Jan. 1920.	De eventueel met ziekteverlof vertrekkende ambtenaar is Mr. A. van Olst.

Van de Afdeeling Leiden:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Donderdag 26 Februari 1920*, 's namiddags 4.15 uur, in het Nutsgebouw.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag over 1919.
2. Rekening en verantwoording over 1919.
3. Verkiezing van twee bestuursleden door het periodiek aftreden der Heeren Dumont en van Ronkel.
4. Verkiezing van twee afgevaardigden en plaatsvervangers naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging.
5. Opmaken van een candidatenlijst voor de voor de Afdeeling open vallende plaats in het Hoofdbestuur door het periodiek aftreden van het lid den heer van Hamel.
6. Rondvraag.

De Secretaris,
Mr. E. RIJKE.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

AGENDA voor de JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Dinsdag 9 Maart a.s.* des avonds 8 uur in het gebouw Laan van Meerdervoort 187.

1°. Jaarverslag over 1919.
2°. Rekening en Verantwoording der Penningmeesteres over 1919.
3°. Begrooting 1920.
4°. Verkiezing van 3 bestuursleden; periodieke aftreding van Mevrouw E. Th. Nijenhuis-van Beusekom en de Heeren R. Zuijderhoff en L. A. Bakhuis.
5°. Opmaken van dubbeltallen voor de verkiezing van 2 leden voor het hoofdbestuur, periodieke aftreding van Mevrouw M. ten Bosch-Bosscher en den Heer R. Zuijderhoff.
6°. Voorstellen ter behandeling op de jaarlijksche Algemeene Vergadering van het Hoofdbestuur.
7°. Rondvraag.

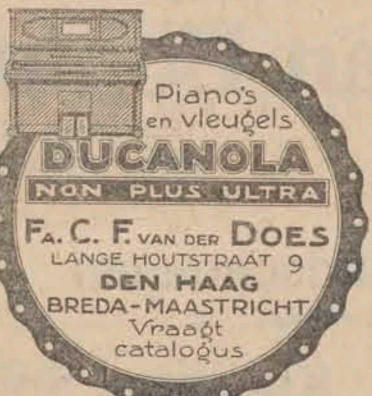
De Secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeeling Rotterdam:

ALGEMEENE VERGADERING ten kantore der Nederl. Handel Mij. ten 2 ure op *Donderdag 11 Maart a.s. 1920.*

1. Notulen der vorige Algemeene Vergadering.
2. Jaarverslag over 1919.
3. Rekening en verantwoording over 1919.
4. Verkiezing nieuwe Voorzitter.
5. Verkiezing nieuwe Secretaris.
6. Verkiezing nieuwe Bestuursleden.
7. Verkiezing afgevaardigde ter Algemeene Vergadering.
8. Opgave onderwerpen, welke onze afdeeling eventueel wenscht te berde te brengen.
9. Hetgeen verder ter tafel gebracht zal worden.

Z. MARCELLA,
Secretaris.

Ingezonden.

Aan de Redactie van „Het Koloniaal Weekblad" te 's-Gravenhage.

Memorie van Toelichting behoorende bij het verzoekschrift van de Vereeniging van Indische Verlofgangers, gedagteekend 23 Februari 1920.

Alhoewel de bij K. B. van 9 Juli 1919 No. 70 (Ned. St. Ct. No. 187) vastgestelde duurtebijslag bij de betrokkenen in ruimere mate waardeering mocht ondervinden dan de ter zake getroffen vorige regelingen, voldoet ook deze laatste regeling niet aan billijke klachten en verwachtingen. De waarheid toch is, dat niemand, zelfs op zóór bescheiden voet levende, van zijne verlofsinkomsten kan rondkomen.

Het logisch gevolg hiervan is, dat zij òf zich in schulden moeten steken òf reusachtig van hunne gespaarde gelden moeten interen òf om hieraan te ontkomen, vroegtijdig naar Indië moeten terugkeeren.

Hierbij mag niet uit het oog worden verloren, dat de bespaarde gelden van velen bestaan uit de opbrengst van hunne vendutie en dat zij, deze verbruikende, zich bij terugkeer in schulden moeten steken voor hunne nieuwe inrichting.

Bij de beoordeeling van een en ander vergelijke men niet de verlofsinkomsten van den Indischen ambtenaar met de inkomsten waarvan hij, die altijd in Nederland gevestigd was, op bescheiden voet levende kan rondkomen. Immers, het is een algemeen bekend en ook door den vorigen Minister van Koloniën in de Tweede Kamer erkend feit, dat de Indische verlofganger en zelfs de oud-Indischman, ontwend als zij zijn aan de Nederlandsche levenswijze, hier duurder leven en moeilijker kunnen rondkomen dan degenen, die hun gansche leven hier hebben doorgebracht. Om het hier eens populair te mogen uitdrukken: vooral de Indische verlofganger wordt in de meeste plaatsen gewoonweg „gevild", zonder dat hij bij machte is zich hiertegen noemenswaardig te verzetten.

Immers, hij moèt zich en zijn gezin kleeden en voeden, en wat vooral ook gewicht in de schaal legt: hij moèt een dak boven het hoofd hebben en van zijn verlofstraktement mede de zware rijks- en gemeentebelastingen opbrengen. Hij heeft géén keus ten opzichte van zijn onderdak, hij heeft nièt den tijd om rustig uit te kijken, hij moèt onderdak hebben, onmiddellijk na aankomst...... met al de gevolgen van dien. Alléén op de kleinere plaatsen en ten plattenlande is de toestand meestal iets beter, maar het laat zich toch volkomen begrijpen, dat de Indische verlofganger niet dan in uitersten nood daarheen trekt. Immers, velen hunner zijn gedurende hun actieven diensttijd aangewezen op geïsoleerde plaatsen op Java en de buitenbezittingen en brengen hun verlof derhalve niet gaarne door op van de buitenwereld nagenoeg afgesloten plaatsen.

Bezit hij eenige middelen, dan gelukt het hem een enkele maal met den huur der woning het meubilair over te nemen, waardoor hij wellicht voor al te groot nadeel gevrijwaard blijft; bezit hij die niet, dan is hij verplicht gemeubileerde kamers te huren met of zonder pension en daarvoor de exorbitante prijzen van den huidigen tijd te betalen.

De aandacht moge tevens worden gevestigd op de hooge uitgaven verbonden aan de aanschaffing van eene Europeesche garderobe voor zichzelf en zijn gezin, iets waaraan nagenoeg geen hunner ontkomt.

Het wil overbodig voorkomen over deze uiteraard ten departemente bekende aangelegenheden in den breede uit te wijden. Het daaromtrent in de Staten-Generaal gesprokene en de bestaande index-cijfers spreken immers voor zich zelf. Het zij ons evenwel vergund de welwillende aandacht te vestigen op het groote verschil tusschen de verlofsinkomsten van gouvernements- en gemeenteambtenaren. Deze laatsten toch genieten in lagere betrekkingen méér verlofstraktement dan personen in de hoogste gouvernementsbetrekkingen. Om slechts één voorbeeld te noemen! De verlofstraktementen van de gemeente Batavia — die van Semarang en Soerabaja zijn nòg hooger — zijn b.v. voor:

Act. traktement ƒ 300.—, verlofstraktement ƒ 225.—, Gouvernement ƒ 165.—; act. traktement ƒ 400.—, verlofstraktement ƒ 300.—, Gouvernement ƒ 195.—; act. traktement ƒ 500.—, verlofstraktement ƒ 350.—, Gouvernement ƒ 225.—.

Opgemerkt wordt, dat de burgemeester van Batavia den Raad inmiddels een voorstel deed toekomen, om de genoemde bedragen te verhoogen.

Adressanten achten het niet op hunnen weg liggen door het voeren van eene scherpere actie naar buiten publieken steun te zoeken voor hunne billijke wenschen; zulks vinden zij in flagranten strijd met de Indische belangen, welke vooralsnog op alle gebied toestrooming van Europeesche werkkrachten eischen. Zij vleien zich dan ook met de hoop, dat hun toestand gevoeld en gedeeld zal worden, zich uitende in eene welwillende behartiging van hunnen werkelijk treurigen financieelen toestand.

Het zal duidelijk zijn, dat een met financieele zorgen gepaard gaand verlof niet kan beantwoorden aan de bedoeling van het verleenen van verlof en ten zeerste wordt betreurd, dat meerderen onzer gedurende hun (ziekte) verlof verplicht zijn een emplooi te zoeken, teneinde hun gezin voor kommer te vrijwaren.

Het is slechts noode, dat adressanten dezen weg inslaan. Als goede ambtenaren toch hebben zij rekening te houden met de belangen der gemeenschap en het is hier dan ook geen verzoek om hooger loon dan hun toekomt, maar een billijk verzoek om zoodanige verlofsinkomsten, dat zij daarvan behoorlijk gedurende hunnen verloftijd kunnen rondkomen, om nà afloop daarvan met opgewektheid en zònder schulden hun dienst te hervatten.

Waar de levensstandaard in Europa zoo hoog is gestegen en naar voorspeld wordt, niet belangrijk meer zal dalen, wordt in de eerste plaats een radicale herziening van de verlofsinkomsten ingaande 1 Januari 1920 bepleit, omdat regelingen als de onderhavige duurtebijslag, hoe goed bedoeld ook, altijd onbillijkheden met zich medebrengen. Mocht daarvoor volgens hooger oordeel de tijd nog niet zijn aangebroken, dan eerst ware, mede vanaf evengenoemden datum, over te gaan tot verhooging van den duurtebijslag bedoeld bij Kon. Besluit van 9 Juli a. p. No. 70, waarbij, evenals bij eene herziening der verlofstraktementen, in het bijzonder rekening ware te houden met de lagere verlofsinkomsten. In de tweede plaats ware, om al dadelijk eenigszins aan den noodtoestand tegemoet te komen, één maand extra-traktement over 1919 toe te kennen. De motieven toch, welke tot het nemen van een zoodanigen maatregel ten aanzien van de Nederlandsche en Indische ambtenaarswereld hebben geleid, gelden in niet mindere mate voor den Indischen verlofganger.

Een afzonderlijk woord moge nog worden gewijd aan artikel 5 van meergenoemd Kon. Besl. Met volle waardeering van den grondslag van dit artikel, wil het bij handhaving van een duurtebijslag méér gewenscht voorkomen, dat door met verlof wegens ziekte zijnde ambtenaren kwitantiën mogen worden ingediend ter erlanging van restitutie van uitgaven voor specialistische behandeling en medicijnen. Niet alleen dat het voor den geneeskundigen raad zéér moeilijk valt uit te maken, wie al dan niet in aanmerking behoort te komen voor een hoogeren duurtebijslag, óók het richtig gebruik van die verhooging valt absoluut buiten alle contrôle. Het gevaar is immers niet denkbeeldig, dat die hoogere bijslag noodgedwongen wordt aangewend voor het onderhoud van het gezin, waardoor het doel van de toekenning wordt voorbijgestreefd. Bekend zijn gevallen dat ambtenaren met verlof wegens ziekte, die geen hoogeren bijslag erlangden, véél hoogere kosten voor specialistische behandeling te betalen hadden dan collega's die wèl hoogeren bijslag verkregen. Eene rationeele regeling, welke waarborgt dat ieder ziek ambtenaar, waarvoor zulks noodig is, zich onder geneeskundige behandeling kan en zal stellen, is te bereiken door afschaffing van de huidige bepaling en vergoeding tegen deugdelijk bewijs van de gemaakte kosten.

Bij eene herziening van de verlofstraktementen ware deze gunstige bepaling voor de met verlof wegens ziekte zijnde ambtenaren te handhaven en te regelen als boven aangegeven.

Alhoewel noode moge hier mede uiting worden gegeven aan de algemeene klacht, dat het N.-I. Gouvernement de verlofsinkomsten van zijne ambtenaren verre laat beneden die van alle andere Indische werkgevers.

De voorgestelde maatregelen waren, met het oog op den noodtoestand, te nemen zonder voorafgaande machtiging van den begrootingswetgever.

Aldus met algemeene stemmen vastgesteld en aangenomen op de algemeene vergadering van 14 Februari 1920.

Het Bestuur,

(w. g.) S. J. AAIJ, Voorzitter.
,, D. VAN GEUNS, Secr.-Penningm.
,, H. J. COOPS, Leden.
,, J. M. GASILLE, „
,, L. H. W. VAN SANDICK, „

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01½;

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.04½ frankeerkosten.

c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Middelbare Koloniale Landbouwschool

te DEVENTER.

Aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te **Deventer** is, met ingang van 1 September 1920, te vervullen de betrekking van: 38L

Leeraar in algemeene landbouwkunde, bemestingsleer en kennis van den grond.

Salaris f 3360 — tot f 5280.— bij 19 of meer lesuren per week of f 850.— benevens f 140.— tot f 220.— per wekelijksch lesuur (verminderd met 4 % standplaatsaftrek) bij 10 tot en met 18 lesuren per week.

Sollicitaties **vóór 16 Maart a.s.** bij gezegeld adres te richten tot den Directeur van voornoemde school, door wien, op verzoek, nadere inlichtingen worden verstrekt.